Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראשען

היינט 10 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אומפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 5/1605	Łódź, Niedziela, 6 stycznia 1929 r.	זיבעטע יאהרגאנג	לאדז, זונטאג כד טבת תרפ"ט	Nr. 5/1605

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

XXV

אונזער געשעצטען גבאי ר'
בעריש גרינבערג מיט זיין פרוי רודע
צום יום-טוב פון זייער זילבערנער חתונה
ווינשען מיר פיל גליק. זאָלען זיי דערלעבען אין פריידען
צוזאמען צו פייערן זייער גאָלדענע חתונה 3920

אין נאָמען פון די מתפללים פון
בית-הכנסת „אהבת רעים" (פיעטריקאָווער 24)
די גבאים:
דוד שוואַרץ, מאיר גערינגער, מאיר ושולטאווסקי.

XXV

צו דער 25-יעהריגער פייערונג פון דער זילבערנער האכצייט
פון אונזער געשעצטען לאַנגיעהריגען געוועזענעם פרעזעס
ה' בעריש גרינבערג מיט זיין פרוי רודע
ווינשען מיר זיי פיל גליק און זיי זאָלען דערלעבען צוזאמען אין פריידען צו פייערן זייער גאָלדענע האָכצייט
די פערוואַלטונג און פעראיינס-מיטגלידער
פון ליישער-פעראיין פיעטריקאווער 24.

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער קאַסירער-ה'
קלמן אבוואלד מיט זיין פרוי
צו דער פערלאָבונג פון זייער ליבע טאָכטער
פרל. אַנדזשאַ אבוואַלד מיט ה' שאול ווארגאַן (טשענסטאָכאָוו)
אין דעם יונגען פאָר ווינשען מיר אַ גליקליכע צוקונפט
די פערוואַלטונג פון „גמילת חסדים", גלובנאַ 62 3630

בעקאַנטמאַכונג.

דער איבעראל בעוואוסטער
פענסיאָנאַט חיים ווידערשאַל, אָטוואָצק
האט זיך איבערגעטראָגען פון קרולעווסקא 6 אויף „פּאַלאַצאָווע" ווילאַ „עהרליכסטער",
אין אַ מאָדערן נייע איינגעריכטעטע ווילע, מיט גרויסע זוניגע צימערן. קאַנאַליזאַציע, קאַלט און וואַרם וואַסער אין יעדען צימער, גרויסע הער ביעס, זאַנען-טעראַסען, עלעקטריע באַדע-צימערן א. ד. ג.
בעזונדערס עמפפעהלען מיר אַ ספּעציעל שטרענג דיעטישע קיכע פאַר צוקער און מאַגען קראַנקע

די חבורה „מנורת המאור" פה לאדז
מאַכט בעקאַנט, אַז זונטאַג, פ' וארא, יום א' (דעם 6 יאַנואַר) 6 אַ זייגער אָוונט קומט פאָר אין בערלינער זאַל, זאַכאָדניאַ 26

א התחלת הספר

און ווער עס וויל אַנטייל נעהמען אין כבוד התורה ווערט געבעטען צו קומען שרייבען אותיות. גלייכצייטיג ווערען אויך איינגעלאַדען איינינגע רבנים פון לאָדז. יודען! בעטייליגט זיך מאַסענווייז אין דער פייערונג!
בילעטען צו בעקומען זונטאַג אַ גאַנצען טאָג ביי דער קאַסע פון זאַל, זאַכאָדניאַ 26.

קרן קימת לישראל, לאדז. ■ פילהארמאניע-זאל, נארוטאוויטשא 20.

היינט, זונטאַג, דעם 6/1, 4 נאָכמיטאָג קומט פאָר צוליב דער ערעפנונג פון דער קרייז-קאָנפערענץ פון קרן-קימת

א פייערליכע אקאדעמיע

מיט דער בעטייליגונג פון די מיטגלידער פון דער ארץ-ישראל דעלעגאַציע, דעם בעקאַנטען העברע-אישען דיכטער ה' נתן ביסטריצקי, מיטגליד פון ציוניסטישען אקציאָנס-קאָמיטעט ה' א. הארצ-פעלד, הרב דוב קוק פון עפולה און ה' מ. אזרחי.
בילעטען צו בעקומען פון 10 אַ זייגער פריה ביי דער פילהאַרמאָניע קאַסע. 3496

Dr. med. SCHWEIG
Zawadzka 6, Tel. 35-01
אויגען אַרצט
צוריקגעקעהרט.

XXV

Z intencji uroczystości Srebrnych Godów moich przyjacieli
p. DAWIDA MELMANA
ze swą Małżonką REBEKĄ
życzę Im wiele szczęścia 3619
Sz. Rozman z Żoną.

עקספעדיציע

בעזיצענדיג אַ לאָקאַל אויף פיעטריקאָווער צווישען דזשעלנאַ און טראַוגוטאַ פאַסענד אויף אַ עקספעדיציע אָדער אַנ'אַנדער געשעפט זוך איך אַ שותף
אָפּערטען אונטער „עקספעדיציע". 3607

יודישער פראפ. מאַגאַזין-שניידער-מייסטער-פעראיין
אַלעע 1-טער מאי 2.
אַכטונג, דאַמען-מאַגאַזין-שניידער!
היינט, זונטאַג, 6 אַ זייגער אָוונט קומט פאָר

א וויכטיגע פערזאמלונג

אויפ'ן טאָג-אָרדנונג: 1) די שטעלונג צום זומער-סעזאָן, 2) די געשעפטליכע לאַגע אין פאַך.
קיינער טאָר נישט פעהלען. פאַך-קאָמיסיע פון דאַמען-מאַגאַזין.
אַנאָנס! עס ווערט געזוכט אַ פונקציאָנער, וואָס זאָל בעקאַנט זיין ביי פראָפעסיאָנעלער אַרבייט. מעלדען זיך יעדען אָוונט פון 8 אַ זייגער אין פעראיין.

השבת אבדה

כ'האָב פערלוירען אַ וועקסעל אויף 42 זל. אויסשטעלער אברהם טאַבאַקמאַן, אָרדרע מאיר עטינגער צאָהלבאַר דעם 3-טען יולי 1929. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאַר אומגילטיג. אָבצוגעבען צו
ר י ב אַ ק.
פאָנסקאַ 44. 3681

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז פרייטאָג צו נאַכטס, דעם 4-טען יאַנואַר 1929 געשטאָרבען אין עלטער פון 68 יאָהר, מיין ליבע פרוי, אונזער הייסגעליבטע מוטער, גראָסמוטער, שוויגערמוטער און טאַנטע

נ"ע

פעסע שיקאָווסקא

די לויה קומט פאָר היינט, זונטאג, דעם 6 יאַנואַר ד. י. 1 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער-הויז בושעזשינער 70, וועגען וואָס עס טיילט מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז נאַכטען מוצש"ק געשטאָרבען אין עלטער פון 53 יאָהר אונזער הייסגעליבטע מוטער, גראָסמוטער, טאָכטער, שוויגערמוטער און שוועסטער

נ"ע

שרה לאה ראטשטיין

(געב. היפשמאַן)

די לויה קומט פאָר היינט, זונטאג, דעם 6 יאַנואַר 1929, 12 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער-הויז לוטאָמירסקאַ 12, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

אונזער חשוב'ן פערוואַלטונגס-מיטגליד ה' ברוך שלאדקאווסקי
צוליב'ן טויט פון זיין מוטער

קיילע נ"ע

דריקט אויס דעם טיפסטען ביילייד
דער ראַט און די פערוואַלטונג
פון קליינהענדלער-באַנק, אגראדאווא 2. 3614

פוילען ענטפערט די סאוויעטען

פוילישע רעגירונג פערלאנגט, דער אפמאך זאל ארומנעמען אלע שכנים פון רוסלאנד

וואַרשאַ, 5. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספאָנדענט).

אויף אַ קאָנפערענץ, וואָס ס'איז פאָרגעקו־מען צווישען־אויסערן־מיניסטער זאַלעסקי מיט מאַר־שאַל פילסודסקי איז בעשלאָסען געוואָרען צו ענט־פערן פּאָזיטיוו אויף דער סאָוויעטישער וועגרונג וועגען דעם נישט אַנגריפס־אָפּמאַך. ס'וועט דערביי געשטעלט ווערען אַ בעדינג, אַז דער אָפּמאַך זאָל פערברייטערט ווערען און זאָל אַרומנעהמען אַלע שכנישע מלוכות, וואָס גרעניצען זיך מיט סאָ־וועט־רוסלאַנד.

שוין אין די נאָהענטסטע טעג, נישט שפּעטער ווי דינסטאָג, וועט די תשובה פון דער פוילישער רעגירונג אָפּגעשיקט ווערען קיין מאָסקווע.

בערלין, 5. (ספּ .טעל.) פון קאָוונע מעל־דעט מען, אַז די ליטווישע רעגירונג האָט היינט געענטפערט אויף ליטווינאָוו'ס נאָטע. די ליטווישע רעגירונג ערקלעהרט, אַז זי נעהמט אָן אָהן פאָר־בעהאַלט דעם רוסישען פאָרשלאַג און איז גרייט צוזוטרעטען אונטערצושרייבען אַן'ענטשפּרעכענדען פּראָטאָקאָל מיט סאָוועט־רוסלאַנד וועגען איינפיה־רען אין לעבען דעם קעלאָג־אָפּמאַך.

גלייכצייטיג זאָל זיך די ליטווישע רעגירונג ווענדען צו אַלע רעגירונגען פון די באַלטישע מלו־כות, מיט אַ פאָרשלאַג צוצושטעהען צום פּראָטאָקאָל

בוקאַרעשט, 5. (ספּ. טעל.) אין צוזאַ־מענהאַנג מיט די סאָוויעטישע נאָטעס וועגען אַ נישט־אַגרעסיע־אָפּמאַך, האָט דער רומענישער אויס־סערן־מיניסטער מיראַנעסקו ערקלערט: די רומע־נישע רעגירונג האָט נישט בדעה צו מאַכען קיין נייע פאָרשלאַגען דער סאָוויעטישער רעגירונג. דער פריהעררינגער רומענישער אויסערן־מיניסטער האָט דריי מאָל זיך געוועגדעט צו די סאָוויעטען וועגען אונטערהאַנדלונגען און האָט קיין שום ענטפער נישט בעקומען. דאָגעגען איז רומעניען גרייט אָנצונעה־מען יעדען פאָרשלאַג אין דער ראַזיגער הינזיכט.

לאָנדאָן, 5. (אַ. ה.) ווי מען מעלדעט אויס מאָסקווע, האָבען די סאָוויעטען פאָרגעשלאָגען טשע־כאָסלאָוואַקיי און יוגאָסלאַוויע, אַז זיי גוט ווי פּוילען, אונטערצושרייבען אַ פּראָטאָקאָל צום קעלאָג־פּאַקט.

שטורם־ווינדן אין אייראָפּא און אזיע

פּאַריז, 5 (ספּ.טעל.) צוליב דעם שטורם־ווינד, וועלכער בושעוועט אויפ'ן מיטעל־לענדישען ים איז אונטערגעגאַנגען די פראַנצויזישע דאַמפ־שיף „מאַטאַקעף". פון דער מאַנשאַפט זענען נאָר געראַטעוועט געוואָרען עטליכע פּערזאָן.

אויפ'ן אַפריקאַנישען ברעג נעבען אַלזשיר האָט מען אַרויסבעקומען פון וואַסער די שטיקלעך פון שפּאַנישען הידראָפּלאַן, וועלכער איז צוליב'ן שטורם מיט 3 טעג צוריק אונטערגעגאַנגען. די 4 פּאַסאַזשירען זענען דערטרונקען געוואָרען.

בעלגראַד 5 (ספּ. טעל.) די גרויסע שניי־שטורמען האָבען געמאַכט גרויסע הזיקות און מאַכען אומעגליך די באַהן־בעוועגונג. די צוגען וועלכע זענען נעכטען אַרויסגעגאַנגען פון טריעסט האָבען געמוזט בלייבען שטעהן הינטערוועגס.

טאָקיאָ, 5 (ספּ.טעל.) די צאָהל קרבנות בעת'ן הוראַגאַן אין יאַפּאַן דערגרייכט לויט די ביז־איצטיגע אויסרעכנונגען 15 פּערזאָן.

מאָסקווא 5 (ספּ.טעל.) אַנ'אייז קריע צו־זאַמען מיט 120 עסטלענדישע פישערס איז אָפּגע־ריסען געוואָרען פון ברעג און אַוועקגעשוואומען אין דער מיטען פון כשודס קאַריע אָזערע. ביז איצט זענען אָפּגעראַטעוועט געוואָרען 49 פּערזאָן.

טאָקיאָ 5 (אַטע) די פערבינדונג צווישען קאַמטשאַטקא און יאַפּאַן איז צוליב'ן שטאַרקען ווינד איבערגעריסען.

נעבען אַלעקסאַנדראָוו זענען געפונען געוואָ־רען 42 געפרוירענע פישערס. אַלע פינקען סטאַ־ציעס האָבען דערהאַלטען פּערצווייפעלטע הילפס־רופען.

דער מארד אין פיעטריקאווער מאגיסטראט

דער מערדער ערקלערט, אַז ער האט געשאסען צוליב פאליטישע מאטיווען

פּיעטראָקאָוו, 5. (טעלעפאָניש). דער מאָרד אין פּיעטראָקאָוו האָט אויפגערודערט די גאַנצע בעפעלקערונג, וועלכע האָט זיך צוטיילט אויף צוויי לאַגערען, איין טייל האַלט, אַז דער מאָרד איז בעך יאַשקאָווסקי איז אַ רעוואָלטאַט פון אַ ביבעס־אַוואַנטורע. אין די פּ.פּ.ס.'אישע קרייזען פערזיכערט מען, אָבער, אַז קאַרושינסקי האָט ערמאָרדעט יאַשקאָווסקי אויס פּאָליטישע טעמים. דער מערדער האַלט זיך רוהיג. ס'ווערט נעפיהרט אַ שטרענגע אויספאָרשונג.

דער מערדער אַליין ערקלערט, אַז ער איז דעם מאָרד בעגאַנגען צוליב פּאָליטישע טעמים, ער האָט אַ יאַהר־אַרום געוואָלט פּראָטעסטירען נעגען דעם חבר'ן זיך פון דער פּ.פּ.ס. מיט די קאָמוניסטען.

דער קעניג איז צוריקגעקעהרט געוואָרען דעם פּאָלק

געזונד־צושטאנד פון ענגלישען קעניג.

לאָנדאָן, 5. (ספּ .טעל.) דער אָפיציעלער ביולעטין, וואָס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אין 45. טאָג פון דער קראַנקהייט פון ענגלישען קעניג, ענטהאַלט פאָלגענדער כאַראַקטעריסטישער זאַץ: „דער קעניג וועט צוריקגעקעהרט ווערען זיין פאָלק". דער קעניג איז שוין אַרויס פון דער לונ־גען־ענטצינדונג, די בלוט־פערגיפטונג איז אויך שוין לאָקאַליזירט געוואָרען.

פּאַריז, 5. (ספּ .טעל.) אין ניצא ווערען צו־געגרייט אַפּאַרטאַמענטען פאַר'ן ענגלישען קעניג, וויל כען די דאָקטוירים האָבען בעפוילען אַרויסצופאָהרען אויף דער ריוויערא.

קיין שום געהיימער אפמאך

איז נישט פארהאן צווישען פוילען און רומעניען

ריען, 5. (ספּ .טעל. לויט מיטטיילונגען פון בוקאַרעשט האָט דער סאָציאַליסטישער דעפּוטאַט אין פּאַרלאַמענט, פּיסטינער אינטערפּעלירט דעם קריגס־מיניסטער וועגען דעם געהיימען אָפּמאַך וואָס איז כלומרשט געשלאָסען געוואָרען פערגאַנגענעם זו־מער צווישען רומעניען און פּוילען. דער ראַזיגער אָפּמאַך זאָל אַריינציהען רומעניען אין אַנ'אַנטיסאָ־וויעטישער קאָאַליציע און זאָל פערזיכערען פּוילען געוויסע גרעניץ־ענדערונגען.

דער קריגס־מיניסטער האָט געענטפערט, אַז די פּויליש־רומענישע קאָנווענץ האָט נאָר אַ דעפענסיווען כאַראַקטער און אַז רומעניען האָט אויף זיך נישט גענומען קיין שום צונאַב־התחייבות'ן לטובת פּוילען.

ווייטערדיגע שלאכטען אין אפגאניסטאן

ארעסטירט אנ'ענגלישען פולקאווניק.

קאָנסטאַנטינאָפּאָל. 5. (אַטע). אין אַפגאַניסטאַן איז געקומען צו נייע שלאַכטען צווישען רעגירונגס־מיליטער און אויפשטענדיגע, מיט די אויפשטענדיגע זאָל אָנפיהרען אַ פעטער פון קעניג אַמאַנולאַה, פּרינץ מאַכמער אַמאַר להאַן.

לאָנדאָן, 5. (אַ. ה.) די אַפגאַניסטאַנישע מאַכט האָט אַרעסטירט אַנ'ענגלישען פולקאָווניק, לאַווערענס, אונטער'ן חשד, אַז ער האָט פערלייכ־טערט די אַפגאַניסטאַנישע אויפשטענדיגע צו ענ־טלויפען איבער דער גרעניץ און צו פיהרען אַ געהיימע מיסיע פון דער ענגלישער רעגירונג.

SPLENDID

היינט צום לעצטען מאָל!

דער פילם פון אויסנאהמס־ווערט וועלכער האט געמאכט אַ ריזיגען פוראָר א. ג.:

דער, פון וועמען מ'לאכט

(LOOPING THE LOOP)

אין די הויפּט־ראָלען: די מיטרייסענד־שעהנע

JENNY JUGO

Werner Krauss i W. Ward

פון 12 ביז 3 נאכמ. זענען די פּרייזען פון אלע פּלעצער 50 גר. און 1 זל.

מארגען

דער לעצטער מעכטיגער חלום. גסיסה־טרוימו פון נעגיאלען עקראַן־שריפט־שטעלער—

PRZEDWIOŚNIE

פּרעמיערע!

— לויט —

סט. זשערעמסקי.

דער „מארגען"

איז די איינציגע גרויסע טעגליכע יודישע צייטונג פאַר גאַליציען, וואָהלין און די מזרח־קאַנטען פון פּוילען.

דער „מאָרגען" ערשיינט אויף אַ פערשפּרייטונגס־געביט פון 15 מיליאָן איינוואוינער.

דער „מאָרגען" ווערט געלייענט אין די קרייזען פון יודישע אינדוסטריעלער סוחרים און האַנד־ווערקער.

ווער עס וויל אָנקניפּען האַנדעלס־בעציהונגען מיט גאַ־ליציען, וואָהלין און די מזרח־קאַנטען פון פּוילען, — דער קאָן דאָס אַמבעסטען דערגרייכען דורך אַ אַנאָנס אין „מאָרגען".

אדרעס: „Der Morgen", Lwów, Lindego 7

קאָנטאָ פּ. ק. אָ. 406.420. טעל. 468.

גם אנו מברכים בברכת מז"ט את חברנו

מרדכי גרינבערג

לאירוסיו את העלמה מרת

היה צוקערמאַן

תאיר מזלכם כשמש בצהרים.

שמואל כמיעלניצקי ורעיתו

נח חאַנסאָוויטש ורעיתו,

שמואל ווייגקראַנץ.

אַ געוועלב

אויף נאַרוטאָוויטשאַ־גאַס איז איבערצוגעבען. צו ערפאַהרען אויף טראַמוואַיאַוואַ־גאַס 3 אין די שעה'ן פון 4–6 אָוו.

אַ שטוב

אויף אַ פּראַצאָווניע אויף גאָוואָמיעסקאַ גאַס איז אָפּ־צוגעבען ביי אַנ'אָנשטענ־דיגער פאַמיליע. צו ערפאַרן וואָכאָדניאַ 15 ביי שפּירא אין הויף אין געוועלב.

לעכער מאַשינאַוועס

ווערען אויסגענייהט צו ביליגע פּרייזען ביי ג. נאָרדמאַן, צעגעלניאַנאַ 29

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער בעסטען דאַנק דעם געעהרטען וויצע־פּרעזעס פון קליינהענדלער־פעראיין אַגראָדאָוואַ 10, און עהרען־פּרעזעס פון דער האַלע אויף קאַשטשעלנאַ 6

ה' גרשון וואַלמאַן

ווי אויך דעם מיטאַרבייטער פון דער קאָמיסיע און גרינדער פון קליינהענד־לער־פעראיין אַגראָדאָוואַ 10 ה' הענעך בזשוסטאָווסקי פאַר זייער אינערמידליכע אַרבייט לטובת איבער 200 קליינהענדלער, וועלכע עס האָט געדראָהט רואינירט צו ווערען, און אַ דאַנק זייער אַרבייט האָבען מיר דעם הויפּט־פּראָצעס געוואונען אין העכסטען געריכט. מיט אַכטונג

3617 די סוחרים פון דער האַלע, קאַשטשעלנאַ 6.

קרן קימת לישראל, לאָדז.

היינט, זונטאג, דעם 6. יאַנואר 1929, 8 אַזייגער אָוועגד, וועט דער מיטגליד פון דער א"י־דעלעגאַציע

הרב דוב קוק פון עפולה

האַלטען אַ רעדע וועגען דעם אויפבוי פון ארץ־ישראל

אין דער שוהל „באר־מרים" — נאָוואָ־זשעוואַסקאַ 18. איינגאַנג פריי!

3902

פערפלייצונג אין רוים.

די טייכעז טובער און ארנא ארויס פון די ברעגעס.

רוים, 5. (ספ. טעל.) דער טייך טיבער איבער רוים איז ארויס פון די ברעגעס, די כמאַליעס רייסען מיט בוימער, קליינע הייזלעך און פערשידענע הויז־בהמות. די פייערלעשער און די כאַליציי בויען בריקען, כדי מעגליך צו מאַכען דער בעפעלקערונג די קאָמוניקאַציע צווישען פערשידענע טיילען פון דער שטאָט.

די רוימישע צייטונגען זענען פול מיט ידיעות וועגען דער פערפלייצונגס־קאַטאַסטראָפע, ביז איצט האָבען די פייערלעשער איבערגעפיהרט דריי הונדערט געליטענע אין די שפיטאָלען.

אויך דער טייך אַרנאָ איז אַרויס פון די ברעגעס. די גאַנצע געגענד פון פיזאַ איז פערפלייצט.

די נייע יוגאסלאווישע רעגירונג

בעלגראַד, 5. (אַ.ח.) ד״ר מאַטשעק איז היינט אויפגענומען געוואָרען דורך דעם קעניג אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בילדונג פון אַ נייער רעגירונג אין יוגאָסלאַוויען.

ד״ר מאַטשעק, דער אַנפיהרער פון די כאָרוואַטען האָט פאָרגעלעגט צו גרינדען אַ נייטראַלע רעגירונג מיט׳ן אוניווערזיטעט־פּראָפעסאָר ד״ר איוואַנאָוויץ אין דער שפיץ.

250 סטודענטען אין ירושלים׳ער אוניווערסיטעט.

ירושלים, 5. (יט״א טעלעגראַפיש).

בעת תרער פייערונג פון מאַטריקולאַציע פון די נייע סטודענטען אין דער העברעאישער אוניווערזיטעט האָט געהאַלטען אַ רעדע ד״ר מאַגנעס, וועלכער האָט צוו. אַנר. מיטגעטיילט, אַז ס׳זענען איצט פאַרהאַנען 250 סטודענטען.

אראבער בעפאלען יודישע קאָלאָניסטען אין חדרה.

ירושלים, 5. (יט״א טעלעגראַפיש).

בעת די נייע קאָלאָניסטען פון חדרה זענען אַרויס צו בעאַרבייטען דעם נייעם לאַנד־שטח, זענען זיי בעפאַלען געוואָרען פון אַראַבער. די אַראַבער האָבען פערניכטעט די נייע גרעניץ־צייכענס. זיי טענה׳ן, אַז דאָס לאַנד איז זייערס. די בעדואינער האָבען געוואוינט אויפ׳ן לאַנד שוין 4 יאָהר אומזיסט. די פאָליציי האָט אַרעסטירט אַ רייה אַנפאַלער און האָט זיי שפּעטער בעפרייט אויף קויציע.

אנטי־יודישע אונרוהען אין ווענגראוויץ.

ראַנציג, 5. (יט״א טעלעגראַפיש).

פון פאָמערן איז דאָ דערהאַלטען געוואָרען אַ ידיעה, אַז אין שטעטעל ראַוויטץ זענען פאָרגעקומען אַנטי־יודישע אומרוהען. די יודישע געשעפטען זענען געוואָרען רעמאָלירט.

קיינער פון די כוליגאַנעס איז נישט אַרעסטירט געוואָרען.

א ווערק וועגען דער ארבייטער־געזעצגעבונג אין א״י.

ירושלים, (יט״א). לויט דער איניציאַטיוו פון אַרבייטער־ראַט אין ירושלים ערשיינט דאָ אין קורצען דאָס ווערק פון יונגען יודישען יוריסט י. ברשירה וועגען דער אַרבייטער־געזעצגעבונג אין ארץ־ישראל. אינ׳ם בוך וועלען צוזאַמענגעפאַסט ווערען אַלע בידאיצטיגע אַרבייטס־שוץ פעראָרדנונגען דאָס פערפליכטען אין ארץ־ישראל.

צייטשריפטען פון די רעוויזיאָניסטען.

וויען, (יט״א). די לעצטע אַלוועלטליכע רעוויזיאָניסטישע קאָנפערענץ, וואָס איז דאָ אָפּגעהאַלטען געוואָרען האָט צוו. אַנר. אָנגענומען בעשלוסען וועגען די רעוויזיאָניסטישע אויסגאַבען. דאָס וואָכענבלאַט „ראַזסוויעט״ דאַרף ווייטער אַרויסגעגעבען ווערען, חוץ דעם, דאַרף אַרויסגעגעבען ווערען אַ מאָנאַט־שריפט אין דער דייטשער שפּראַך א.נ. „די וועלט״, אַן ענגלישע מאָנאַטשריפט אין לאָנדאָן. אויב עס וועלען קלעקען די מיטלען, דאַרף אויך אַרויסגעגעבען ווערען אין לאָנדאָן אַ מאָנאַטשריפט „די טריבונע״ אין דער יודישער שפּראַך.

בענזין־אויפרייס אין וויען.

21 פערוואונדעטע אַרבייטער.

וויען, 5 (ספ. טעל.) אין דער עמאַיל־פאַבריק פון וואַרכאַלאָווסקי האָט נעכטען אויפגעריסען דער בענזין־רעזערוואואַר. 4 אַרבייטער זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען, 21 לייכט. דער שאָדען בעטרעפט, 50 טויזענד שילינג.

אונגעהויערע שמוגעל־אַפערעס אין קאטאוויץ.

געשמוגעלט קאַקאַאָ און מעדיקאַמענטען.

קאַטאָוויץ, 5. (ספ. טעל.). די מאַכט האָט ענטדעקט אַ געוואַלדיגע אַפערע פון שמוגלען פערשידענע מעדיקאַמענטען פון אויסלאַנד קיין פוילען. אויסער דעם וואָס דער מלוכה אוצר האָט ביי דער דאָזיגער אַפערע היזק געהאַט אַן ערך 30 מיליאָן זלאָטיס, זענען נאָך די מעדיקאַמענטען געווען פער׳סמ׳טע.

ביי די רעוויזיעס, וואָס זענען אַדורכגעפיהרט געוואָרען אין קאַטאָוויץ האָט מען ענטדעקט אַ גרויסען לאַגער פון קאַקאַאָ אין דער ווערט פון עטליכע מיליאָן זלאָטיס. דער אינהאַבער פונ׳ם לאַגער איז אַ געוויסער צריק פּאָלאַק.

די דאָזיגע גרויסע אַפערע האָט אַ געוואַלדיגען פערנעהם און אין די נאָהענטסטע טעג וועט מען זיך דערוויסען זעהר סענסאַציאָנעלע איינצעלהייטען פון דער אויספאָרשונג.

קאַטאָוויץ, 5 (ס.ו. טעל.), די צאָל־מאַכט איז געפאַלען אויף די שפּורען פון אַ גרויסער שמוגעל־אַפערע. עטליכע סוחרים פון קאַטאָוויץ האָבען געקויפט אויף אַ סומע פון 524 טויזענד זלאָטעס אייזען־אויסאַרבייטונגען פון ענגלאַנד, טשעכיען און דייטשלאַנד. די דאָזיגע סחורות זענען נישט געווען פערצאָלט. די מאַכט פיהרט אַן אויספאָרשונג.

אָפּגעברענט אַ קוילען־און־האָלץ־כּכלאַד אין זגערזש.

ראָנערשטאָג ביינאַכט האָט דער וואַרשעווער פּראָיעקט־סעמינאַר אין זגערזש בעמערקט, ווי פון קוילען און האָלץ־לאַגער וואָס געפינט זיך אין מיטען הויף שלאָגט אַרויס אַ פייער.

דאָס פייער האָט זיך שנעל פערשפּרייט און ווייל דאָס הויז פון לעהרער־סעמינאַר געפינט זיך אינגאַנצען אַ צעהן שריט פונ׳ם האָלץ־לאַגער איז ענטשטאַנען אַ שרפה־געפאַהר.

אין אינטערנאַט פון סעמינאַר זענען געשלאָפען 150 מיידלעך.

ס׳איז ענטשטאַנען אַ פּאַניק.

די מיידלעך האָבען געוואָלט שפּרינגען דורכ׳ן פענסטער, ווייל זיי האָבען גערעכענט, אַז דאָס אַדרויסגאַנג איז אָפּגעשניטען דורכ׳ן פייער. עטליכע שילערינס האָבען געחלשט.

די פייערלעשער איז געלונגען דאָס פייער צו לאָקאַליזירען. דער האָלץ־לאַגער האָט אינגאַנצען אָפּגעברענט.

די סיבה פון דער שרפה איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט.

א נייער רעקאָרד אין דער לופט־פליהעריי.

111 שעה אין דער לופט.

לאָס־אַנזשעלאָס, 5 (ספ. טעל.) דער עראָפּלאַן „פּאָקער״ האָט זיך בעת אַ פּרוב געהאַלטען אין דער לופט 111 מיט 46 מינוט. אַזוי אַרום האָט ער געשלאָגען דעם רעקאָרד פון צעפּלין. דערזעלבער „פּאַקער״ האָט געמאַכט אַ סענסאַציאָנעלען פּרוב איבערצונעהמען בעת׳ן פליהען בענזין פון אַן אַנדערען עראָפּלאַן.

שווערע אויטאָ־קאַטאַסטראָפע

14 פערזאָן דער׳הרג׳עט.

בריסעל, 5. (ספ. טעל.). אויפ׳ן שאָסע נעבען קאָמבלען איז נעכטען געשעהען אַ שרעקליכע אויטאָ־קאַטאַסטראָפע, בעת וועלכער עס זענען אומגעקומען 14 פערזאָן. דער אויטאָ איז צוליב אַ דעפעקט אין מאָטאָר אַריינגעפאַלען אין טייך און אַלע 14 פּאַסאַזשירען זענען דערטרונקען געוואָרען.

מוראָ׳דיגע שרפה.

200 הייזער פערברענט געוואָרען.

אַטען, 5. (א. וו.) מען מעלדעט פון פּאָרט פּירעאוס, אַז דאָרט איז אויסגעבראָכען אַ מוראָ׳דיגע שרפה, בעת וועלכער עס זענען פערברענט געוואָרען 250 הייזער.

באַלטישע קעניגרייך...

אַלס קעניג – פירשט ראַדזיוויל.

ריגאַ, 5 (ספ. טעל.) די צייטונגען טיילען מיט, אַז אין דער לעצטער צייט האָבען די מאָנאַרכיסטען פון לעטלאַנד, ליטע און עסטלאַנד ענטוויקעלט אַן אונגעהויער לעבהאַפטע טעטיגקייט. זיי שטרעבען צו שאַפען אַ באַלטישע קעניגרייך און אַלס קעניג שטעלען זיי אַרויס עטליכע קאַנדידאַטען.

זעהר ערנסט ווערט בעטראַכט די קאַנדידאַטור פון פירשט ראַדזשיוויל, פּאָלקאָווניק פון דער ליטווישער אַרמעע, אָדער פון פירשט ווינדזבאַרג.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20
אונטער דער ליימונג פון א. בעזמאַן און א. סאַמפּאַניעץ.

סיט׳ן אַנטייל פון די באַריסאָוואַ, ראַבינאָוויטש ליבלינגס־אַרטיסטען פּרימאַדאָנאַ און די בעקאַנטע נאַדיאַ קאַרעני

מאָרגען, מאָנטאָג, דעם 7־טען, 9 אַ זייגער אין אָוונט

גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 1 ביז 2.50

„די פערשעהמטע כּלה״

אין 4 אַקטען מיט 20 נומערן געזאַנג און טענץ פון סיגעל.

דינסטאָג, ד. 8־טען, 9 אָוו. צו פּאָפּולערע פרייזען פון 1 ביז 2.50 צום 23־טען מאָל

„די חלומות פון ליבע״

אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט 25 נומערן געזאַנג און טענץ פון ליליען.

די פּיעסען זענען רעזשיסירט פון ל. ראַבינאָוויטש.

ס׳נעמט אַנטייל (לויט א. ב.) פּרויען: בעזמאַן, באַריסאָוואַ, נאַדיאַ קאַרעני, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פּאָדערמאַן, קאַמפּאַניעץ. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאַטקאָוו, נייהויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאַמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.

אַדמינ.: מ. אַרנוואַלד. מוזיק. לייטונג: ל. וועלמאַן. בילעטען אין פילהאַרמאָניע־קאַסע.

אַנאַנס! אין פאָרבערייטונג „דער גאָלדענער סאָלדאַט״, „צוריק צו מיין פאָלק״ און „די מלחמה פאַר גאָט״

א מחלוקה אין דער משפחה.

די קאָנפליקטען איז איינסעל־קלוב.

וואַרשאַ, 5 (טעלעפאָניש). די שטעלונג פון „גלאָס פּראַוודי״, „עפּאָקאַ״ און „קוריער וואַרשאַווסקי״ בנוגע דער דימיסיע פון מינ. מיישטאָוויטש האָט אַרויסגערופען גרויסע פּראָטעסטען אין קאָנסערוואַטיווען לאַגער.

דער סענאַטאָר זדזשיסלאַוו לובאָמירסקי שרייבט וועגען דעם אין „דזשען פּאָלסקי״: אין צוזאַמענהאַנג מיט לעצטער פּרעסע־קאַמפּאַניע דאַרף מען פעסטשטעלען, אַז אויב די מאַסגעבענדע ספערען וועלען נישט איינפיהרען קיין אָרדנונג אין זייער פּרעסע וועט די שעפערישע אַרבייט פון דעם לאַגער, וואָס אַרבייט מיט דער רעגירונג און דער פּרעסטיזש פון דער רעגירונג גופא קלענער ווערען צום שאָדען פון דער מלוכה.

בעראַטונגען וועגען העכערען דעם פּראָצענט־פוס

אין די באַנקען

וואַרשאַ, 5 (טעלעפאָניש) די באַנקען בעטראַכטען איצט אין פערשטענדיגונג מיט׳ן פינאַנץ־מיניסטעריום די פראַגע וועגען העכערען דעם פּראָצענט־זאַץ פון באַנק־איינלאַגען.

דער פּראָצענט פאַר דאָלאַר־איינלאַגען אַהן טערמין זאָל געהעכערט ווערען פון 3 אויף 4 פּראָצענט אַ חודש. אַזוי אַרום וועט מען אויסמיידען, אַז די דאָלאַרען פון פוילען זאָלען גיהן קיין אויסלאַנד. די דאַנציגער באַנקען וואָס צאָהלען טאַקע 4 פּראָצענט פאַר דאָלאַר־איינלאַגען האָבען פיל דאָלאַרען פון פוילען.

דעם אטענטאט אויפ׳ן איטאליענישען קעניג

האָט אָרגאַניזירט א פאַשיסטישער גענעראַל־סעקרעטאַר.

בערלין, 5 (ספ. טעל.) ווי ס׳איז איצט פעסטגעשטעלט געוואָרען איז דער גענעראַל־סעקרעטאַר פון דער פאַשיסטישער פּאַרטיי אין מיילאַנד, דזשאַמפּאַולי, פערמישט אין אַטענטאַט אויפ׳ן איטאַליענישען קעניג וואָס איז אויסגעפיהרט געוואָרען מיט אַ קורצער צייט צוריק אין מיילאַנד.

מוסאָליני האָט בעפוילען אַדורכצופיהרען אַ שטרענגע אויספאָרשונג.

דערשאסען א פרעלעגענט פאַר דער פאַרלעזונג.

נירענבערג, 5. (ספ. טעל.) בעת ד״ר קאַראָל אונגער איז אַריינגעגאַנגען אין זאַל, וואו ער האָט געזאָלט האַלטען אַ פאָרלעזונג, האָט אַן אַרבייטער אַ געוויסער קריגער אויף איהם געשאָסען פון אַ רעוואָלווער און איהם דער׳הרג׳עט.

טראָצקי ענטלאָפען?

ריגאַ, 5 (ספ. טעל.) דאָ זענען אָנגעקומען סענסאַציאָנעלע ידיעות וועגען דעם ענטלויפען פון טראָצקי׳ן פון זיין וואוין־אָרט. זיינע אָנהענגער האָבען איהם אַוועקגעפיהרט אויף אַן אויטאָ. טראָצקי איז אָבער אַרעסטירט געוואָרען אין קאַנאַל־טשעק, ער איז אָפּגעפיהרט געוואָרען קיין מאָסקווע.

הונגער־שטרייק אין בזשעזשאַנער טורמע.

לעמבערג, 5 (א.ז.) אין דער קרימינעלער טורמע אין בזשעזשאַני האָבען 17 פּאָליטישע אַרעסטאַנטען אָנגעהויבען אַ הונגער־שטרייק.

קוילען־פּראָדוקציע אין אויבער־שלעזיען.

קאַטאָוויץ, 5. (ספ. טעל.) די קוילען־פּראָדוקציע אין אויבער־שלעזיען האָט בעטראָפען אין יאָהר 1928 – 30.250.000 טאָן. פּראָצענטועל בעטרעפט די איצטיגע פּראָדוקציע 94,5 פּראָצענט פון דער פאַר־מלחמה׳דיגער. דער עקספּאָרט פון קוילען פון אויבער־שלעזיען האָט אין יאָהר 1928 בעטראָפען 11.300.000 טאָן.

„ניער פאלקסבלאט“

הוספה-בודזשעטען און וואוקס פון יקרות.

דעם 10־טען יאנואר קומט זיך צונויף די פינאנץ־קאמיסיע פון סיים. זי וועט האבען צו באטראכטען א ריהה רעגירונגס־פארשלאגען וועגען שטייערן. די פראיעקטען זענען פאלגענדע: העכערן דעם גרונט־שטייער אויף הונדערט פראצענט, העכערן דעם לאקאל־שטייער אויף פופציג פראצענט, איינפיהרען א שטענדיגען פערמעגען־שטייער, וואס זאל אויסמאכען 4־5 פראמיל פון דעם שאצונגס־ווערט פונ'ם פערמעגען, אדער 5—10 פראצענט פון דער הכנסה, פערקלענערן אינטער געוויסע בעדינגונגען דעם אומזאץ־שטייער פאר געוויסע ארטיקלען פון אינדוסטריע און האנדעל לויט'ן איינזעהן פון פינאנץ־מיניסטער.

די רעגירונג האפט צו בעקומען פון די ראזינע קוואלען אנ'ערך 600 מיליאן זלאטעס נייע הכנסות, וועלכע וועלען בעשטימט ווערן אויף בודזשעט־צוועקען, קודם כל אויף אויסצאהלען די וואוינונגס־הוספה פאר די מלוכה־בעאמטע.

פריהער נאך, אין אויגוסט פון פאריגען יאהר איז געהעכערט געווארען דער פאסאזשיר־באהן־טאריף אויף צוואנציג פראצענט, סוף יאהר איז געהעכערט געווארען דער פאסט־טאריף, און איצט, ווערט אנגעזאגט א העכערונג אויך פון די משאות־טאריפען אויף צוואנציג פראצענט.

פון די אפעראציעס און פראיעקטען פון דער רעגירונג איז צו דרינגען, אז נישט קוקענדיג אויפ'ן אפטימיזם פון די אפיציעלע ספערען, איז דער בודזשעט נישט געבראכט צו קיין גלייכגעוויכט.

אויך די אפאזיציאנעלע גרופירונגען אין סיים פערזיכערן, אז ווען די רעאליזירונג פון שטייערן־פראגראם פון דער רעגירונג וואלט געזיכערט א סטאבילען פינאנציעלען גלייכגעוויכט, לכל הפחות אויף עטליכע יאהר, דאן וואלט זיך אין די געזעצגעבערישע קערפערשאפטען געפינען א מעהרהייט פאר דעם ראזינען פראגראם. אבער דאס פראגראם פון מיניסטער טשעכאוויטש איז א פערכשופטער קרייז, אין וועלכען עס דרעהט זיך דער בודזשעט פון דער מלוכה שוין פון כמה יאהרען אן.

דער פערכשופטער קרייז בעשטעהט אין דעם, וואס מיט דער פערגרעסערונג פון די שטייער־לאסטען אויף בודזשעט־צוועקען, וואס דאס ברענגט אויטאמאטיש צום וואוקס פון יקרות און רופט ווידער־אמאל ארויס א פערגרעסערונג פון די בודזשעט אויסגאבען, די פערשוואנאלע, סיי אלע אנדערע, דער בודזשעט, וואס איז אויסגעארבייט געווארען דורך דער רעגירונג פאר דער העכערונג פון די שטייערן און אפצאהלען, ווערט צוליב דער שטייגערונג פון די פרייזען נישט רעאל. דער פועל יוצא דערפון איז, וואס די רעגירונג מוז אריבערטרעטען דעם בודזשעט און צונויפשטעלען צו־אב־בודזשעטען, פאר וועלכע מען מוז זוכען נייע רעקונגען.

דער מלוכה־בעאמטער, פאר וועלכען עס ווערן געזוכט מיטלען אויף צו דעקען זיינע תוספות, וועט פון זיי נישט געהאלפען ווערן. ווייל וואס פאר א פעולה וועט פאר איהם זיין, אויב גלייכצייטיג מיט די פאר זלאטעס וואוינונגס־הוספה וועט אויף פופציג פראצענט געהעכערט ווערען דער וואוינונגס־שטייער. אנגערעדט שוין פון די מאסען ארבייטער, אנגעשטעלטע און מיטעלשטאנד, פאר וועלכע קיין ספעציעלע גראטיפיקאציעס זענען נישט פאראויסגעזעהן, נאר וועלכע זענען אויסגעשטעלט בלויז אויף אלע פאלגען פון דעם שטייגענדען יקרות.

די סטאביליזאציע פון בודזשעט איז מעגליך דורך דער סטאביליזאציע פון די פרייזען און די לעצטע סטאביליזאציע וועט דערגרייכט ווערן גראד נישט דורך דעם, וואס עס וועלען געהעכערט ווערן שטייערן און אפצאהלונגען. אויב עס איז נויטיג א רעפארמע פון די שטייערן — איז עס אין דער ריכטונג פון פונאנדערלעגען זיי, אזוי אז נישט איין טייל פון דער בעפעלקערונג זאל בעצאהל'ט ווערען פאר'ן פרייז פון דער פריוויליגירונג פון אנדערען טייל. דער וועג, וועלכען עס קלייבט איצט אויס דאס פינאנץ־מיניסטעריום צווינגט ווייטער די מלוכה־פאלעבאטישקייט זיך צו דרעהען אין דעם־זעלבען פערכשופטען קרייז.

ג.

מיט וואס יודען מסחר'ן אין מאסקווע.

דער האנדעל אויף די גאסען און ביי לענינ'ס קבר.

יא, מען מסחרט נאך אין מאסקווע, כאטש פרייער האנדעל איז דארט פערבאטען.

זאקענבענדלעך און הייסע באב „אלטע זשורנאלען און זייף צום באדען זיך, עפעל און ווייבערשע פארטיכער, רעגנצלעך און קעז — זענען בלויז א טייל פון די זאכען מיט וועלכע מען האנדעלט אויף די מאסקווער גאסען. די הענדלער, מעהרסטענטייל יונגע און מיטעליאהריגע מענער און פרוען, שעהמען זיך נישט אויסצושרייען זייערע סחורות איבער'ן גאס הויך, אויף א קול.

אפטמאל פלעג איך זיך וואונדערן פון וואנען מאכען זיי א לעבען, די ראזיגע גאסען־הענדלער אין מאסקווע. איהר זעהט איינעם, וואס שטעהט און שרייט אויס איבער גאנץ קוזנעצקי מאסט זיינע שיך־בענדלעך, וואס ער האט צו פערקויפען. ער האלט זיין גאנצע „סחורה“ אויף דער האנד, כדי ער זאל קענען פערשוואונדען ווערן, אויב א מיליציאנער זאל אונטערקומען. פלעג איך נישט קענען פערשטעהען: אפילו ווען ער זאל שוין זיין מזל־דיג געננג און אויספערקויפען אלע זיינע שיך־בענדלעך, וועט דער איינקונפט איהם דען קלעקען גענוג אויף זיין טאג הוצאות?

איינמאל, ווען איך האב געהאט גענוג צייט, האב איך זיך אהעקגעשטעלט אין מאסקווע אויף מיאסניצקאיא גאס, דארט וואו עס רוישט מיט דורכגעהער, און האב אומיסטנע נאכגעקוקט א שטונדע צייט, וויפיל קונים עס זענען צוגעקומען צו איינער א הענדלערין, וואס איז געשטאנען ביים סאמע פאסט און פערקויפט שרייב־פאפיר און קאנווערטען. די קויפער זענען געווען אזוי פיל, אז מען וואלט זיי געקענט איבערצעהלען אויף די פינגער פון איין האנד און עס וואלט נאך געבליבען לעדיגע פינגער.

— פון וואנען לעבט איהר, ווייל קיינער קויפט דאך ביי אייך גארנישט? — האב איך זי געפרעגט.

דאס מיידעל, א יונגע און פערטראכטע, האט אנגעשטעלט אויף מיר איהרע אויגען, און האט מיר אויס ע ענט.

— עס איז נישט אזוי דער פרייז, — האט זי מיר דערצעהלט, — ווי די פריווילעגיע, וואס איהר ווענט פערשריבען אין „מאסעלפראם“, וואס גיט אייך ארויס די סחורות צום האנדלען. צו זיין פערשריבען אין „מאסעלפראם“ הייסט איינגעטליך, אז איהר דארפט נישט מורא האבען, אז מען וועט אייך ארויסעגען פון אייער וואוינונג; עס מיינט, אז איהר דארפט נישט ציטערן פאר אייערע שכנים, עס מיינט, אז איהר זענט א געזעצליכער בירגער, א פראלעטאריער.

— אבער איהר פערדינט דאך סיי־ווי נאר־נישט, — האב איך געפרובט איינטענה'ן מיט דעם מיידעל.

— יא, — האט דאס מיידעל געשמייכעלט, — עס איז אמת, אז מען פערדינט קוים אפשר אויף טרוקענעם ברויט; אבער איך האב דאך אייך שוין ערקלעהרט, אז ביי אונז אין רוסלאנד איז צוליב א סך אורזאכען בעקוועמער צו פערדינען בלויז א טרוקען שטיקעל ברויט, אבי נישט צו זיין פערדעכטיגט אלס נישט־פראדוקטיווער עלעמענט. מען מוטשעט זיך שוין ווי עס איז דורך. דער עיקר: אבי מען איז קלאסיפיצירט אלס פולבערעכטיגטער בירגער. דאס האט ביי אונז, אין רוסלאנד, די ווערט פון גאר דאס געלד...

גאנץ אנדערש איז די לאגע פון די מענער, זיי, די מענער, האנדלען טאקע שוין צוליב דעם, וואס זיי ווילען פערדינען מעהר געלד, זיי זענען דערפאר מעהרסטענטייל „אויסערן“ געווען. יעדער מיליציאנער קען זיי ארעסטירען צו יעדער צייט, סיידען זיי קענען בעווייזען, אז די פראדוקטען, וואס זיי פערקויפען זענען אויסגעארבייט געווארען דורך זיי אליין. דאן הייסען זיי „קוסטארען“, וואס עקספלאאטירען נישט קיין ארבייטער, נאר וואס ארבייטען אליין אויס זאכען און פערקויפען דערנאך די ראזיגע זאכען אויף דער גאס.

* * *

אז איינער זאל זיך נישט האנדלען, אבער דאס איז דער פאקט: קיין יודען וועהט מען נישט אין מאסקווע צווישען די גאסען־הענדלער.

בלויז איינמאל פאר דער גאנצער צייט, וואס איך האב געוואוינט אין מאסקווע, האב איך זיך אנגעשטויסען אויף א יודישען גאסען־הענדלער.

דאס איז געווען אין א זונטאג. דער עולם ארבייט נאטירליך, נישט אום זונטאג. איז ווער עס נעהט נאך אין קירך, ווער עס בלייבט אין דער היים, און ווער עס נעהט צום „רויטען פלאץ“, צום „מאוזאלעי“, דארט, וואו לענינס קערפער ליגט א פערבאלזאמירטער.

שטעהען דונדערטער מענשען ביי דעם „מאוזאלעי“, און ארום זיי דרעהען זיך ארום צעהנדליגער הענדלער, האנדלען מיט לענין־בילדער, מיט קינדערשע פאהנען און מיט פערשיידענע אנדערע קלייניגקייטען.

צו דערקענען א יוד אין מאסקווע איז נישט אזא שווערע זאך. זעה איך: שטעהט א יוד ביים סאמע אריינגאנג צום „קרעמעל“, א פאר טריט פון לענינס קבר, און פערקויפט בייגעל. צערעד איך זיך מיט איהם, און דער יוד דערצעהלט מיר, ווי אזוי ער קומט צו האנדלען מיט בייגעל ארום לענינס קבר.

— איך האב עס אינגאנצען צו פערדאנקען מיין טאכטער — זאגט ער צו מיר — זי, די טאכטער מיינע, איז פון די יונגע קאמוניסטקעס. טשעפעט זי זיך איינמאל צו מיר און זאגט: „טאטע, לאמיר געהן צום „מאוזאלעי“. „וואס איז אזוינס דער מאוזאלעי?“ — פרעג איך איהר. דערצעהלט זי מיר, אז דער „מאוזאלעי“ איז דער פלאץ, וואו לענינס קערפער ליגט ווי א לעבעדיגער, און אז טויזענדער מענשען קומען אהין אנקוקען, ווי לענין שלאפט זיין אייביגען שלאף. ע, טראכט איך מיר, אויב עס איז א פלאץ, וואו עס קומען טויזענדער מענשען, קען מען דאך דארט אפשר פערקויפען בייגעל. לאז איך זיך איינרעדען פון מיין טאכטער און געה מיט איהר איינמאל צום „מאוזאלעי“. כך הווה, אזוי איז טאקע געווען. איך האב זיך אפגענארט. מען שטעהט טאקע דא ארום קבר און מען האנדלעט. אבער בלויז מיט לענינ'ס בילדער, און נישט מיט קיין בייגעל.

— צו מאכען די מעשה קורץ — האט דער יוד א צופרידענער געשמייכעלט, — אויפ'ן צווייטען זונטאג בין איך שוין געגאנגען צום „מאוזאלעי“ אליין, אהן מיין טאכטער, אבער דאסמאל האב איך שוין גענומען מיט זיך א פאר קרענץ בייגעל, און איך האב זיי טאקע פערקויפט אויך. זייט דאן קאנט איהר מיך דא טרעפען יעדען זונטאג און, ווי איהר זעהט, איז נאך דערווייל דא קיינעם נישט איינגעפאלען מיט מיר צו קאנקורירען. מען פערקויפט דא ארום „מאוזאלעי“ אליין, וואס איהר הילט: בלומען, לענינס בילד, זשעטאנען, אבער נישט קיין בייגעל. אויף בייגעל בין איך דער איינציגער.

נו, און ווי מאכט איהר אויס? — בין איך געווען נייגעריג צו הערען.

— הלוואי יעדען טאג נישט ערגער. דער אמתער גליק איז בלויז, וואס אין די טעג פון מיטען דער וואך קען מען דא נישט האנדלען.

— און וואס טוט איהר די גאנצע וואך?

— א גאנצע וואך מוטשעט מען זיך און מען פערקויפט בייגעל ערגעץ אנדערש: אמאל אויפ'ן טעאטער־פלאץ, אמאל אויף דער ווארהארקע; מען זוכט שוין אויס א פלאץ ווי עס איז.

— מילא, אבי איהר מאכט א לעבען און זענט צופרידען — פרוביר איך דעם יודען אויסרעדען דאס הארץ.

— צופרידען, אדער נישט־צופרידען — שמייכעלט דער יוד, — עס געפעלט מיר אבער סתם די מעשה, וואס איך, א יוד, וועלכער וואלט אין די צארישע צייטען קיינמאל נישט געטרוימט אפילו פון צו קומען נאהענט צו די מויערן פון קרעמעל, שטעה איצט ביי די דאזיגע מויערן און פערקויף מיר מיינע בייגעל פראנק און פריי און דארף נישט מורא האבען נישט פאר קיין גאראדאוואי, נישט פאר „פראוואשיטע סטאראסטע“, נישט אפילו פאר דעם רויטען מיליציאנער, איך בין א קוסטאר, א בעל־מלאכה, א בעקער, און קיינער קען מיר נישט שטערען צו פערקויפען מיינע בייגעל אפילו אין פראנט פון לענינס קבר.

דער יוד רעדט, און איך זעה, אז קיין קאמוניסט איז ער נישט, אבער צופרידען פון דער פרייהייט, וואס די יודען געניסען אונטער דער קאמוניסטישער ארדנונג, איז ער. ער פעררעדט זיך אביסעל מיט מיר, אבער מיטאמאל דערמאהנט ער זיך, אז דערווייל לאזט ער דורך מעגליכע קונים. נעהמט ער זיין קויש מיט די בייגעל אויפ'ן האנד און לאזט זיך נעהמען צום עולם ארום דעם „מאוזאלעי“.

ב. סמאליאר.

תחית המתים! פון אלט-פראנקישער יודען-פאליטיק.

(א בריף פון פאריז). פון י. שעכטמאן.

אין פאליטישען זין איז דאס יודישע פאריז אייגענטליך נאך ער־היום א קליין יודיש שטעטעל. די שטאט לעבט כסדר מיט פאראיאהריגע מארעס און איז הייט אנגעשטאנען פון דער מאדערנער מדרגה פון דער יודישער נאציאנאל־פאליטישער ענטוויקלונג. דא קען מען נאך געפינען טיפען און אנעווע, וואס זענען, דוכט זיך, שוין לאנג פערשוואונדען אין דער גאנצער יודישער וועלט און געהערן צום „גוטען אלטען“ — אבער, ברוך השם, ענטגילטיג איבערוואונדענעם עבר. מען איז אמאל געגלויבט צו גלייבען אין תחית־המתים, זעהענדיג און הערענדיג וואס עס קומט פאר אויף איינינע פאריזער ווינקלען און פערזאמלונגען.

מיט א קורצער צייט צוריק האט א גרופע ארטיגע יודיש־רוסישע כלל־טוער מיט י. נייריטש, אדוואקאט מ. גאלדשטיין און דעם בעקאנטען פינאנציסט דאבערי בראש, צונויפגערופען א געשלאסענע אבער צאהלרייכע פערזאמלונג פון אנגעזעהענע רוסיש־יודישע עמיגראנטען, וועלכע געפינען זיך אין פאריז. די דאזיגע פערזאמלונג האט געהאלט אויסהערען א רעפעראט פון ל. מאצקין וועגען דער לאגע פון יודען אין מזרח אייראפע און וועגען דעם אינטערנאציאנאלען קאמף פאר זייערע רעכט. די כונה פון די איניציאטארען איז געווען צונויפציהען די רוסיש־יודישע קאלאניע פון פאריז צו דער ארבייט פון דעם „ראט פאר יודישע מינאריטעט־רעכט“ (געוועזענער „קאמיטעט פון די יודישע דעלעגאציעס“), וואס איז געשאפען געווארען אויף דער גרויסער קאנפערענץ אין ציריך אין אויגוסט 1927.

געקומען זענען צו דער פערזאמלונג אין הויז פון ה' דאברי א מאן וועכציג — אלץ געוועזענע כלל־טוער, פינאנסיסטען, זשורנאליסטען א. אז. וו. א נוטע און איינפלוסרייכע פערזאמלונג, מענשען, וואס האבען דורכגעמאכט פיל, וואס האבען גענוסען א גרויסען אנטייל אין דעם נאציאנאל־פאליטישען קאמף פונ'ם רוסישען יודענטום. און אט דער, אזוי צו זאגען, הויך־קוואליפיצירטער סביבה איז אויס ענטקומען צו הערען און דערקלערונגען, וועלכע רופען אונז צוריק מיט א 25 יאהר — צו די אלטע לאנג־פערגעסענע מחלוקות צווישען דער טראדיציאנע ער שתדלנות־פאליטיק און דער מאדערנער נאציאנאלער און דעמאקראטישער בעוועגונג. א.ס. פערטרעטער פון דער אלטער אגנ עבטער שיכט זענען ארויס קעגען אטראקטען אויף דער פערזאמלונג די ה"ה ה. נאגער און ג. סליאזבערג.

דעם ה' נאגער קען מען נאך וועניג אין דער יודישער וועלט, אבער דעם נאמען פון ה' סליאזבערג איז גאנץ גוט בעקאנט, ער איז אן אלטער איבערגע עבענער פעטערבורגער יודישער כלל־טוער וועלכער האט זיינע בעדייטענדע פערדינסטען אינ'ם קאמף פאר די בירגערליכע גלייכבערעכטיגונג פונ'ם רוסישען יודענטום. אין רוסלאנד האט ער געהערט צו דער „יודישער פאלקס־גרופע“ בראש מיט ווינאווער, איז אבער כסדר געווען מעהר א „רעכטער“ אין זיינע אלגעמיינע פאליטישע איבערצייגונגען און האט קיינמאל נישט אנערקענט די בעדייטונג פון רייך־נאציאנאלע פאדערונגען. אין דער עמיגראציע האט ער אין די ערשטע יאהרען נאך דעם קריג, ווען די יודישע נאציאנאלע פאליטיק איז נאך געגאנגען באריג־ארויף נאכגעגעבען דעם אלגעמיינעם שטראם און זיך בעטייליגט אין דער ארבייט פון דעם „קאמיטעט פון די יוד. דעלעגאציעס“ און האט צוזאמען מיט אלע בעגריסט די אריינפיהרונג פון די מינדערהייטען־פאראגראפען אין די פרידענס־אפמאכען. אבער אין די לעצטע יאהרען, ווען אין דעם יודישען געזעלשאפטליכען לעבען האט זיך אנגעהויבען ווידער אמאל שפירען א געוויסע רעאקציע און מורקיים, האט סליאזבערג זיך צוריקגעקעהרט צו זיינע אלטע סימפאטיעס און שטימונגען. אין דער אלגעמיינער רוסישער פאליטיק שטעהט ער נאר נאהענט צו די רוסישע מאנארכיסטישע קרייזען און צו דעם ארגאן פון דעם גרויספירשט ניקאלאי ניקאלאיעוויטש — „וואזראזשדעניע“. אין דער יודישער פאליטיק איז ער א גוטער פריינד פון דעם אסימילאטארישען „אליאנס איזראעליט אוניווערסעל“ אין פאריז, פון לוסיען וואלף אין לאנדאן, פון די קרייזען ארום לואי מארשאל אין ניו יארק. צוזאמען מיט די דאזיגע פראנצויזיש ענגליש אמעריקאנישע קרייזען האט ער זיך א ערעסט ... נעמען אנ'אנטייל אין דער צווייטער אנפערענץ פאר פערטיידיגען יודישע מינדערהייטס רעכט און האט ענערגיש בעקעמפט די דארט געשאפענע ארגאניזאציע און בכיוון טריי זיין אלטער איינער איבערצייגונג איז ער אויך אויף דער דערמאנטער פערזאמלונג ארויסגעטרעטען מיט אנ'אויסערארדנטליך שארפער רעדע, וועלכע האט בולט ענטפלעקט דעם פאקט אז די פריערדיגע בעלי־בתים אויף דער יודישער פאליטישער גאס טראכטען גאר נישט אפצוטרעטען זייערע פאזיציעס די יודישע נאציאנאלע און דעמאקראטישע ארגאניזאציעס.

די ארויסטרעטונג פון ה' סליאזבערג איז געווען אנ'אויסערארדנטליך שארפע און פיינטליכע ער האט קודם כל ערקלערט, אז ער איז קאטעגאריש געגען דעם פרינציפ פון פערטיידיגען נאציאנאלע רעכט פון די יודישע מינדערהייטען אין מזרח און מערב פון אייראפע. ער בעטראכט די יודישע מינדערהייטען נישט אלס נאציאנאלע, נאר אלס רעליגיעזע קאלעקטיווען. די רעליגיע אין בריטען זיך, און נישט די נאציאנאליטעט פעראייניגט די יודען. און דעריבער האבען מיר יודען גארנישט צו טון אין דער ארגאניזאציע פון אלע אייראפעאישע מינדערהייטען, וואס האט איהרע קאנגרעסען אין גענף. דער אליאנס מיט זיי איז א געפעהרליכע זאך, מיר ריזיקירען מיט אונזער רעפוטאציע פון לאיאלע בירגער פון יעדען לענדער, וואו מיר וואוינען, און ער בעצווייפעלט אויך די נייטיגקייט פון אנ'אינטערנאציאנאלער יודישער פאליטיק בכלל, וואס זאל האבען פאר איהר ציל צו פערטיידיגען יודען געגען פערלעצונגען און

(שלוס קומט).

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מענער־שוואכע קראנקהייטען, ווייזונג מיט קווארץ־לאמפ (האר־אויספאל)
נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אוונט

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, tel. 26-02
אינערליכע קראנקהייטען. ספעציעל פאר לונגען־און הארץ־קראנקהייטען, בעשטראהלונגען און קינסטליכע זונען־באד. אין דערהיים פון 3—5 נאכמיטאג.
צוריקגעקעהרט.

ד"ר ירמיהו פרענקעל.

צום קבלת-פנים פון דער „קרן-קימת" דעלעגאציע.

היינט קומט אן קיין לאדז די אידעלעגאציע פונ'ם „קרן קימת לישראל", וועלכע האט זיך פאר-גענומען צו ארגאניזירען אין פוילען א שטארקע אקציע לטובת דעם יוה. נאציאנאל-פאנד.

לייַדער איז דאס יודישע פאלק אין אונזערע צייטען וועהר אפט געצוואונגען צו שיקען דעלעגאציעס צום יודישען פאלק. גרויסע פערזענליכקייטען, די בעסטע קעפ און די ריינסטע הערצער קומען צו אונז אפט צו פאהרען, כדי צו בעטען ביי אונז רחמים אויף אונז. דער ענין „דעלעגאציעס", וועלכער פאר-מאגט אין זיך א סך שענקייט, הויבט ש'ין באלד אן וואכעדיג צו ווערען. מען ווייסט שוין אין פאראויס, וואס ארץ-ישראל האט אונז צו זאגען; מען ווייסט, אז דער „מוסר-השכל" פון די שענע דרשות וועלען זיין „יודען, גיט געלד"! און ווער עס פיהלט נאר, אז ער וואלט געוועזן בכוח צו געבען — דער קנע-פעלט זיך בעצייטענס צו די קעשענע, ווער עס פיהלט זיכער, אז ער איז נישט בכוח צו געבען, דער האלט זיך פאר אנ'איבריגען מענש, וועלכען די געסט מיינען נישט, „עני חשוב כמת" און „מת פטור מן המצוות" — דורכדעם פיהלט זיך דער ארימער פטור אויך פון די נאציאנאלע מצות.

ווער עס קען אבער דעם מהות פונ'ם „קרן-קימת לישראל", דער ווייסט, אז די דאזיגע אינסטיטוציע איז שוין לויט דער אידעע פון איהרע בעגרינדערס און לויט די טענדענצען פון איהרע אנפיהרערס אזוי בעשאפען, אז זי ווענדעט זיך נישט צו די ווייניגע רייכע ביי אונז נאר צו אלע יודען.

אין די רייען פון די ציוניסטען, זאלען זיי געהערען צו וועלכער עס איז שאטירונג — ארטאדאקסען אדער פרייניסטער, בעלי-בתים אדער פראלעטאריער, פאליטישע אדער קולטורעלע — הערשט א מערקווירדיגע אחדות אין פערהעלטניש צו „קרן-קימת". דאס איז אבער נאך ווייניג.

ארץ-ישראל זאל ווערען דאס אייגענטום פונ'ם יודישען פאלק — דאס איז אין עטליכע ווערטער דער ציל פונ'ם „קרן-קימת", נישט פון יחידים — נאר פונ'ם פאלק, נישט יחידים זאלען אפקויפען די ערד פאר'ן פאלק — נאר דאס גאנצע פאלק. די גרויסע פערמעגענס פון אונזערע מיליאנערען זענען נישט אימשטאנד געוועזן צו שאפען פאר אונזער פאלק קיין אייגענעם ווינקעל אויף דער גאנצער וועלט. די פרוטות פון אונזערע מאסען וועלען דאס קענען דערגרייכען; זיי האבען עס טיילווייז שוין דערגרייכט.

מיר בלעטערען אין דער יודישער געשיכטע און א גרויל נעמט אונז דורך: וואו זענען די גרויסע יודישע פערמעגענס? דא האבען זיך יודען לאנג זיכער געפיהלט, דארט זענען זיי הייך געוואקסען, אנגעזאמעלט פערמעגענס — און א צייט שפעטער אבגערוימט געווארען פון דער איבערפלאך, אהן א סימן, אהן א געדעכעניש. אלץ ווייל געזאמעלט האבען יחידים, בשעת דער כלל-ישראל האט נישט געהאט זיין ווילען, זיין קאלעקטיווען ווילען.

דער „קרן-קימת" איז דער אויסדרוק פון אונזער קאלעקטיווען ווילען. א יחיד וויל — פאר זיך און פאר זיינע קינדער; א פאלק וויל — פאר איבי-גע צייטען.

מיר געבען א קוק אויף דער מאפע פון ארץ-ישראל, און מיר זעהן, ווי זיכער און פלאנמעסיג דער „קרן-קימת" געהט זיין וועג. ער געהט פאמעלי, ווייל דער נאציאנאלער ווילען איז נאך שוואך און דאס פאלק איז ארים, אבער דאך! דער „עמק יזרעאל", דער „עמק השרון", דער „עמק עכו" — זענען שוין כמעט אינגאנצען אין אונזער האנד. די בעסטע און די וויכטיגסטע טיילען פון ארץ-ישראל. יעדעס יאהר וואקסט צו א קליין שטיקעלע — אבער אויף אייביג! דער יחיד ענטלויפט, ער וואנדערט, ער פערקויפט, דאס פאלק האלט מיט אנ'אייזערנער האנד.

הערט אייך נאר צו צו דעם גרוס, וואס אונזער דעלעגאציע ברענגט אונז פון ארץ-ישראל. דאס לאנד בעט אייך, איהר זאלט עס אויסלייזען, עס וויל נישט אויסגעלייזט ווערען פון די מיליאנערען — עס גלויבט נישט אין זיי. און אייך גלויבט עס, אייך רופט עס צו הילף, הערט אויס דעם רוף פונ'ם לאנד און לייזט עס אויס!

„גאולה תתנו לארץ".

דער „קרן-קימת" גיבט נישט נאר צוריק דעם פאלק דאס לאנד; ער גיבט אויך צוריק דעם לאנד — דאס פאלק. אויף דער ערד פונ'ם „קרן קימת" וואקסט אויף א דור פון יודישע ארבייטער — אונזער שטאלץ פאר אלע פעלקער. די נשמה פונ'ם יודי-שען לופט-מענש בעקומט דארט איהר תיקון. דאס איז דער צווייטער גרויסער מאמענט אין דער גרוי-סער אידעע, פאר וועלכע מיר דארפען היינט אלע עפענען אונזער הארץ.

און די, וואס קומען צו שטארקען אונזער מוט, צו טרייסטען אונז און אונזער יאוש, צו רופען אונז צו בשותפות'דיגער ארבייט — זאלען זיי ביי אונז געפינען דעם פאסענדיגען קבלת-פנים:

ברוכים הבאים!

—:§:—

דער מאן, וואס האט געהאסט פרויען.

צום 25-טען יאהרצייט נאך אטא וויינינגער'ן.

פון ב. צ. גאלדבערג

(סוף)

2.

אטא וויינינגער איז געווארען א פריוואט-פרי אויף א פראכט-בוים, וואס הויבט גלייך אן צו פויגען. די צייטען זענען דאמאלסט געווען געדיכט מיט נייע אידעען, און פון די לאבאראטאריעס האבען זיך געטראגען בליצען, וואס האבען געגלאנצט די אויגען און צעטומעלט די מחות.

אין יענא איז געזעסען דארווינ'ס אפאסטאל אין דייטשלאנד ערנסט העקל, וועלכער האט זיך געריבעלט אין דער צעל, אין קלענסטען טיילכעלע לעבעדיגען צו בעווייזען פון דער צעל ארויס, אז דארווין איז גערעכט געווען; אז דער ארגאניזם אליין געהט דורך אזא עוואלוציע ווי דער מין איז דורכגעגאנגען. און די ארבייטען פון שליידען און ווירכאוו האבען אנדערע פערפיהרט צו דענקען, אז אט-אט ווייסען מיר שוין דעם סוד פון אלע כוחות — וואס עס טוט זיך אין דער צעל.

און פון אנ'אנדער ווינקעל איז געוואקסען אנ'-אנדער בוים פון וויסען — וויסען פון מענשען, פעל-קער. הערבארט האט געעפענט די טיר און וואונדט און שטיינטאל האבען בעקוקט און בעשריבען פעל-קער. בערטיאן האט געמאסטען דעם מענשענ'ס שארבען און שארקא און [illegible] האבען דערצעהלט וואס עס טוט זיך אינווייניג אין שארבען, און פרויד האט שוין גערופען צו זיך אויף טיי און דערצעהלט פון זיין מעטאדע פון „פאררעדען חלומות זייער קרענק", וואס איז שפעטער געווארען פסיכא-אנאליז.

אין דעם קאכעדיגען קעסעל האט זיך אויך גע-זאטען דער יונגער אמביציעזער אטא וויינינגער. האט ער געהערט א וויסנשאפטליכע רכילות: אימיצער האט דערצעהלט, אז זיגמונד פרויד האט דערצעהלט אז דער יונגער פילעם האלט ביים ענטדעקען א גרויסע זאך, אז די צעל איז צוויי-געשלעכטליך, אז אין סאמע באזים פון לעבען, אין דער צעל קומען ביידע צוזאמען, דאס מענליכע און דאס ווייבליכע, און אז דא ליגט דער סוד פון גאנצען לעבענס-דראנג — אין דער צוויי-געשלעכטליכקייט פון לעבענס-שטאף.

און געשלעכט איז דעמאלט געווען אין דער מאדע. מען האט אנגעהויבען שטודירען דאס געשלעכט-לעבען פון קינד, מען האט געקליבען מאטעריאל וועגען געשלעכט-לעבען פון מענשען און פעלקער, און אפילו די „פוילע ווינקלען" האט מען גענומען קלויבען און דערקלערען.

אז וויינינגער האט דערהערט פון דער גע-שלעכטס-טעאריע פון פליעס, האט ער זיך שנעל אוועקגעזעצט צו דער ארבייט און ארויסגעקומען מיט א בוך וועגען דעם דריי יאהר פריהער איידער פליעס האט זיך אויסגעקליבען אפצודרוקען זיין ווערק.

וויינינגער האט פאר-זשורנאליסטעוועט די טעאריע פון פליעס'ן:

וויבאלד די צעל איז צוויי-געשלעכטליך, איז דער מענש אויך צוויי-געשלעכטליך. דער מאן איז נישט נאר א מאן, נאר ער איז אויך טיילווייז פרוי. און די פרוי איז אויך קיינמאל נישט דורכאויס פרוי, נאר זי פערמאגט אויך א היבש ביסעל מענ-ליכקייט, וואס ווינציגער ווייבליכקייט דער מענש פער-מאגט, אלץ מענערישער איז ער, אלץ פעסטער, שטארקער, עהרליכער, גייסטיגער איז ער, וואס מענליכער א פרוי איז אלץ א בעסערער מענש איז זי.

אלץ וואס מענליך איז גוט, אלץ וואס ווייבליך איז שלעכט: „פרויען קאנען זיך בעווייזען פאר אלץ אין דער וועלט, און לייקענען אלץ אין דער וועלט, אבער זיין זענען זיי גארנישט... די פרוי וויל דער מאן זאל זי צונעמען אויף שטיקער, כדי ער זאל זי פון דאס-נייע אויפבויען... די פרוי קאן נישט טראכטען. זי וויל דער מאן זאל פאר איהר אלץ בעשטימען... די פרוי קען רעדען, אבער זי באלעבט זי ווארט דער מאן זאל זאגען דאס ווארט... די פרוי האט נישט קיין נשמה... דאס אלגעמיינע פערהערען די מוטערשאפט איז אומבערעכטיגט. די פראסטי-טוטקע שטעהט העכער אין דער אפשאצונג ווי די מוטער... די פרוי פון דער העכסטער מדרגה איז אהן א שיעור נידריגער פון דעם מאן פון דער נידריגסטער מדרגה...

אויף צו פערבייסען נעמט נאך וויינינגער און מאכט א תל פון יודען, אלס די טרעגער פון יודיש-קייט, וועלכע ער האלט פאר אנ'אויסדרוק פון ווייבערישקייט, פערהאן גוים, וואס זענען יודישער פון יודען און יודען גוי'אישער פון גוים, און ער נעמט יודישקייט אלס א פסיכאלאגישע ערשיינונג, נאר פונדערסטוועגן איז זיין קאפיטעל וועגן יודענ-טום א היבשער פאסקוויל אויף יודען.

צום ערשטען מאל האב איך געלייענט וויינינ-גער'ן יונגעלווייז, האט עס אויף מיר געמאכט א שטארקען איינדרוק. איצט האב איך עס ווידער געלייענט און איך זעה עס פאר א פלאפלעריי פון א מענשען מיט האלב-פערדייטען ווייסען. נאר טעמ-פעראמענט איז דא אין בוך און געפיהל און דער-פאר ווערט דאס בוך נאך היינט געלייענט, איבער-הויפט פון דער יוגענט, און דאס בוך געפינט זיך אין אלע ביבליאטעקען. מען לייענט עס צוליב דער היץ, מיט וועלכער וויינינגער רעדט און צוליב זיין וואגען — ארויסצוקומען און געבען דעם פרויענטום, אז דער רוח זאל זיי נעהמען גראד אין דער צייט פון פעמיניזם און פרויען-גלייכהייט.

און וואס האט וויינינגער'ן געטריבען צו זוכען א וויסענשאפטליכען הכשר אויף זיין האס צו פרויען? וואס בעשאפט בכלל די שנאה צו פרויען און מענער?

ענטוישונג, זאגט מען, ביטערע ערפאהרונג, געליבט א מיידעל און פאר איהר אלץ געאפערט און דאס מיידעל האט פערראטען, איז גענוג, מעהר וועט דער יונגערמאן מיט קיין מיידלעך נישט האבען צו טון. אט דאס איז איין תירוץ, אבער נישט מעהר ווי א תירוץ. על פי שכל איז נאך נישט געדרונגען פון דער ערפאהרונג אין א ליבע מיט איין פרוי, אז אלע פרויען וועלען אזוי זיין, און על פי געפיהל — על פי געפיהל דארף א יונגערמאן אפטרויערען, פערטריגעוועגען זיין צעבראכען הארץ און ווייטער לעבען. אזוי איז דער מענש בעשאפען.

נאר עס איז אן אנדערע סבה, אנ'ארגאנישע; נישט דער שטארקער מאן האט פיינט די פרוי, נאר דער שוואכער מאן. אט דער, וועמען די נאטור האט גע[illegible] אין מענערשאפט, דער וועט זוכען צו בעהאלטען זיין שוואכקייט, אדער זיין אומזיכער-קייט אין געשלעכטליכע בעציהונגען דורך א שנאה צו פרויען.

און סאוואבאדא, א נאהענטער פריינד פון דעם הויפט-שונא פון פרויענטום, אטא וויינינגער, דאס אין א ביכעלע מיט קארגע פינף-און-צוואנציג יאהר צוריק געזוכט צו דערקלערען אטא וויינינגער'ס זעלבסטמארד און אפשטעלען די פערשידענע קלאנגען, וואס האבען זיך געטראגען ארום דעם. און סאוואבאדא זאגט אויס פון חדר:

וויינינגער האט נישט געליטען קיין ענטוישונג אין ליבע, וויינינגער האט נישט געקאנט געהעריג ליבען — דערין איז געלעגען זיין טראגעדיע. דערין זוכט סאוואבאדא די סבה פון וויינינגער'ס זעלבסט-מארד. דערין ליגט אויך די סבה פון זיין פרויען-האס. פראנץ ווערפעל דערצעהלט, אז אטא וויינינגער האט זיך אויסגעלערנט פסיכא-אנאליז, האט ער זיך אליין אנאליזירט און — איז בעגאנגען זעלבסט-מארד.

דורכ'ן אנאליז איז ער דערגאנגען דעם מאטיוו פון זיין פרויען-האס. דעם מאטיוו פון זיין בוך. אין שפיגעל פון אנאליז האט ער דערזעהען זיין אמת'דיג געשטאלט — די געשטאלט פון א דין, צעבראכען שיפעל אין ים פון געשלעכטליכקייט.

Dr. med. J. LUBICZ

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-4[illegible]

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.

[illegible] ארטאפעדישע [illegible], [illegible] אויף פלאטפוסען, קונסט-ליכע פיס, נאכטעבען א. ז. וו.

עמפפאנגט פון 5–7 אין אווענט.

דער שווארצער וואלף

(ראמאן).

(35

— דאנקען גאט, וואס מיר האבען עס אויס געמיטען! — האט זיך וולאדעק אפגערופען — איצט. האף איך, וועט זיך דזשייקאבס פערנעהמען מיט'ן בעפרייען גרעבס'ן פון דער טורמע, און ער וועט נישט האבען קיין צייט פאר אונז. מיר-זשע וועלען זיך דערווייל איבערלעגען, וואס מיר האבען צו טון.

לילי האט איהם אנגעריהרט פאר'ן ארבעל:

— הער לעבאן, צי ווייסט איהר פארוואס דזשייקאבס האט אייך אזוי פיינט?

— ער האסט מיך? דאס האב איך נישט גע-וואוסט.

— ווען ער וואלט אייך נישט געהאסט, מא צו וואס וואלט ער עס אזוי איינגעארדענט, פאלי-ציי זאל מיינען, אז איהר האט דער'הרג'עט רא-דזשינסקי, און הלמאי האט ער עס געדארפט דווקא ווייסען, אז איהר זענט עס דער „שווארצער וואלף"? איך האב בעזעהן, מיט וואס פאר א שנאה ס'האט זיך אויסגעקרימט זיין פנים, ווען קאטשאלקאווסקי האט ביי מיטאג אנגערופען אייער נאמען.

— איך ווייס נישט פארוואס עס איז אזוי. אויף וויפיל איך געדענק, האב איך פריהער וועגען איהם קיינמאל נישט געהערט, — האט וולא-דעק כלאחר יד א זאג געטון — זיי ווערען דערצו געשטויסען פשוט דורך דער פראפעסיאנעלער איי-פערזוכט. מ'ר אלע שווימען אויף איין שיף, אבער איך פערזענליך וויל נישט ווערען קיין פשוט'ער שווימער. לעת עתה האב איך געארבייט פאר זיך אליין; איך בין פון קיינעם נישט געווען אפהענ-גיג, מיט קיינעם זיך נישט גערעכענט, און געאר-בייט מיט ערפאלג. זיי האלטען אבער, אז איך מאך זיי קאליע די שפיל, און פאדערן, אז איך זאל טיילען מיט זיי די רווחים. איך האב געענט-פערט, אז איך האב פאר זיי קיין מורא נישט, און אז זיי קאנען געהן צו אלדי רוחות.

— דערפאר ווילען זיי...

— זיי ווילען, פריילין דזשייקאבס, צווינגען מיך, איך זאל זיך זיי אונטערגעבען, אנישט פלא-נעווען זיי אפצורוימען מיך פון וועג. מיין אויפגא-בע איז איצט ארויסצוקריגען זיך בשלום פון דער ביטערער לאגע, און לאזען זיי לויפען...

— איך פערשטעה אייך נישט... איהר ווילט זיי אפטרעטען דעם וועג...

— אין א געוויסער הינזיכט — יא! איך בין גרייט צו טון דאס, אויף וואס זיי זענען בשום אופן נישט פעהיג, און וואס וועט זיי זיכער ענטוואפע-נען אין בעצוג צו מיר. מיט אנדערע ווערטער — איך וויל אלעס אוועקווארפען, און אוועק.

זי האט אויף איהם פערוואונדערט געקוקט, נאך אלץ נישט פערשטעהענדיג, וואס ער וויל איהר זאגען.

— יא, יא! דאס איז מיין פעסטער בעשלוס — אוועקגעהן... זאלען זיי זיך ווייטער פריי אר-בייטען... פאר מיינעטוועגען איז שוין גענוג...

דאס מיידעל האט געשוויגען.

וולאדעק האט זיך אפגעשטעלט ביים טיש און מיט אנ'ערנסטליכען בליק געקוקט אויף לילי.

— איהר — האט זי ארויסגעזיפצט מיט אומ-צוטרוי. — איהר... ווילט איבעררייסען?

— איך האב שוין איבערגעריסען, פריילין דזשייקאבס. דער „שווארצער וואלף" האט נעכטען געבלאנדזשעט אין שטאדט צום לעצטען מאל. איך האב זיך אליין דערוואוסט וועגען דעם ערשט מיט א שעה צוריק.. ווען איך האב זיך אויפגעכאפט.

וולאדעק האט צום ערשטען מאל דערזעהן, אז ביי לילי'ן זענען קליינע, צארטע הענד.

איינגעקלעמט אין פויסטלעך זענען איהרע הענד געלעגען אויפ'ן טיש און עטוואס געציטערט, זאגענדיג עדות, אז אין איהר קומט איצט פאר א שטארקער אומפערשטענדליכער אינערליכער קאמף.

— אבער פארוואס האט איהר אזוי בעשלא-סען? — האט לילי פער'חידוש'ט איבערגעפרעגט — פארוואס, אייגענטליך?... וואס צווינגט אייך דערצו?...

— בנאמנות, נישט די שרעק פאר דער „הינ-טישער חברה"! — האט ער א שמייכעל געטון — איך פערזיכער אייך! איך גאראנטיר אייך דער-פאר.!

— יא, איך ווייס עס! — האט זי אומגעדולדיג איבערגעשלאגען — איך ווייס, אז איהר האט קיין מורא נישט, נאר איך פערשטעה דאך נאך אלץ נישט...

וולאדעק האט צוגערוקט דעם שטוהל, און זיך אוועקגעזעצט ענטקעגען דעם מיידעל.

— אויב עס איז אייך נישט לאנגווייליג צו הערען, וועל איך עס אייך דערקלעהרען... אין לעבען פון איטליכען מענשען קומט אן א מאמענט, ווען ער שטעלט זיך אפ, און קוקט זיך ארום אויף דעם אפגעגאנגענעם וועג, איך געהער נישט צו יענעם מין פערברעכער, וועלכע ווערען פערבלענדט פונ'ם ערפאלג, פערלירען דעם קאפ, און פליהען סוף כל סוף אראנטער פון דער דערגרייכטער הויכעניש... איך האב זיך קיינמאל נישט פערנומען מיט מיין מלאכה בזויה, נאר צוליב די פיינקייטען פון דער מלאכה גופא. איך האב אויף דער מלאכה געקוקט בלויז, ווי אויף א פאך און אויף א מיטעל איינצוארדענען מיין לעבען, ווי עס געפעלט מיר, מיין געדאנק איז תמיד געווען ריין און רוהיג; איך האב נישט מורא געהאט, אז מ'וועט מיך ארעסטירען — דאס איז געווען אוממעגליך! — און איך בין געווען פול מיט שטאלץ, וואס איך בין נישט עהנליך געווען צו די אנדערע מיט מיין אונאפהענגיגקייט, מיט מיין אליין-דערגרייכטער פרייהייט!.. ווען איך האב זיך אבער היינט אויפ-געכאפט, האב איך דערפיהלט, אז אין מיר האט זיך פלוצים עפיס געענדערט. איך האב פערשטא-נען, אז אין מיר איז געשעהן עפיס, וואס וועט זיך נישט לאזען אויסבעסערען, אויסמיידען, און אז איך דארף זיך סוף כל סוף אפשטעלען און א טראכט טון...

(פארטזעצונג קומט)

פאריז / די פאבריק פון געלד

פון ג. פראנק

טיף אין דער געשיכטע פון פראנקרייך האט יעדע געמיינדע געהאט איהר אייגענע מטבע. די מטבע איז געווען גאנגבאר אין איין געגענד און נישט — אין דער צווייטער. די פעראייניגונג פון דער פראנצויזישער מטבע איז דער פערדינסט פון פיליפ לע לאנג, וועלכער האט אין יאהר 1321 פערווירקליכט די איינהייטליכקייט פון געלד, וואג און מאס.

דאס געלד איז צו יענער צייט נישט געווען פון מעטאל, אין געוויסע פראנצויזישע פאר־סעליעס האט מען זיך בענוצט פאר'ן יאהר 1694 מיט מינצען פון געפלאכטען שטרוי. ווען מ'האט געוואלט איינפיהרען צווישען די יאינחאוינער א בראנדמטסע, האבען זיך די שטרויענע געלט אזוי רעוואלטירט, אז ס'איז שיער נישט אויסגעבראכען א גאנצע רעוואלוציע. זיי האבען אין דעם געזעהן א פאלקס אומגליק — א פעראימונג, ווי מ'וואלט זיי געמאכט פון עשירים פערוואנדלען אין שנארער.

די געשיכטע איז רייך אין אזעלכע גאאיזע מאסע־בעוועגונגען. אין משלי למשל איז נאך געווען א מעהר קוריאז געלד: אין דער שטאט וואלדיוויא איז געגאנגען א מינצע, וואס איז בעשטאנען פון איינגעפאקטע רונדע שטיקלעך לעדער. נאך היינט ווייסט מען נישט ביי געוויסע נעגערס פון מעטאל־געלד.

אין די ערשטע צייטען פון דער פראנצויזישער מאנארכיע פלעגט דאס געלד פאבריצירט ווערען אין קעניגליכען שלאס. דער קעניג האט געהאט זיינע געלד־מאכער ווי מ'האט כעבעל. דאס איז געווען זיין אייגענטום, זיין מאנאפאל, און פלעגט ער ערגיץ־וואו אוועקפאהרען, פלעגט ער מיטנעהמען זיינע געלד־מאכער מיט זיך, ווי מ'נעהמט מיט די קאליע. זיינע געלד־מאכער פלעגען איהם נאכפיהרען ווי זיין סוויטע. אומעטום איבעראל. דאס איז געווען זיין טייסטער, זיין קעשענע, זיין פערמעגען.

מיט יאהרען שפעטער איז די פראנצויזישע געלד־פאבריקאציע איבערגעגאנגען אין מארע־קוואר־טאל, דער פירטער בעצירק, אין דער שטעל וואו ס'געפינט זיך היינט צו טאג די גאס סענט קרוא דע לא ברעטאנערי.

פיל שפעטער געפינען מיר די פאבריק אין עטיען־באליי, אין דער סיטע, וואו ס'ליגט היינט פלאס דאפין. אבער דארט זענען נאר געהאמערט געווארען די מעטאלען, די קעניגליכע פאבריק איז געבליבען אין רי דע לא מאני.

די געלד־פאבריקאציע אנטוויקעלט זיך אויף אזא מאסשטאב, אז לואיז דער 15־טער נעהמט אונטער צו בויען ספעציעלע פאבריקען, וואס טרייבען אריין די מלוכה אין קאלאסאלע געלד־כוסטען.

היינט געפינט זיך די פאבריק פון פראנצויזי־שען געלד אין האטעל דע לא מאני, וואס איז דאס רייכסטע הויז פון פראנקרייך.

די געלד־פאבריקאציע האט דורכגעמאכט דריי פעריאדען:

דער האמער־פעריאד;
דעם וויעג־מאשין פעריאד (באלאנסיע).
דעם פרעסע־פעריאד.

דער האמער־פעריאד — די יוגענד פון דער געלד־פאבריקאציע — האט לאנג נישט ענטשפרא־כען די פאדערונגען. די אויסארבייטונג איז צו־געגאנגען לאנגזאם, שווער און די מטבעות זענען נישט געווען גענוג פיין, מיט'ן האמער האט מען נישט געקענט ווייזען קיין קונסט אין דער טעכניק. די אויסגעהאמערטע מטבע איז געווען צו גרויס, צו שווער און האט נאך געהאט אנדערע חסרונות און אונבעקוועמליכקייטען.

דא איז אונטערגעקומען דער צווייטער פעריאד, דער וויעג־מאשין פעריאד. דער אזוי־גערופענער „באלאנסיע", וואס איז געווען א בעדייטענדער פרא־גרעס אין זיין צייט. מיט אינסטרומענטען מאכט זיך פארט פיל געשווינדער און פיינער, ווי מיט א רויהען האמער. גראד צו יענער צייט האט פראנקרייך אנגע־הויבען אימפארטירען מעטאל פון אמעריקא און צו אמען מיט'ן מעטאל האט מען זיך גענויטיגט אין נייע כלים.

אין יאהר 1550 האט מען אליין געשאפען די באלאנסיע־מאשין. פאר זיין גרויסער שאפונג האט אנרי דער צווייטער איהם בעשאנקען מיט'ן טיטול „מייסטער־ארבייטער" און דירעקטאר פון דער מאשינען־אבטיילונג אין די קעניגליכע געלד־פאבריקען.

און אט אויך די מאשין איז אויך נישט געבליבען ביי איהר פרימיטיווען צושטאנד. אין דער צייט פון נאפאלעאן דעם ערשטען איז זי בעדייטענד פער־פאלקאמט געווארען דורכ'ן מעכאניקער געגנעמבר, וואס האט בעקומען פאר זיין אויסבעסערונג א גרויסע בעלוינונג. אין יאהר 1846 איז דער באלאנס־יע געווארען א זקן, א אויסגעשפילטער און האט געמוזט אבטרעטען זיין פלאץ נאך א יונגערער און נייערער מאשין: די געלד־פרעסען, וועלכע זענען צוערשט בענוצט געווארען אין בייערן.

* * *

די פערשידענע אויסבעסערונגען האבען דאס געלד נאר פערשענערט אויסערליך, טעכניש. זיין קויף־ווערט איז אבער נישט סטאביליזירט געווארען. יעדעס מאל, וואס מ'האט גערעדט פון איבערשמעל־צען דאס געלט, איז געווארען א מהומה צווישען די ברייטע מאסען. דער געלד־מעכאניזם איז אזוי ווייניג בעקאנט צווישען ברייטען עולם און די מורא פאר שווינדעל און שפעקולאציע איז צווישען די מאסען אזוי איינגעוואורצעלט, אז יעדעס מאל וואס א ווינד גיט א בלאז אויפ'ן געלד־מארק בלייבט דער עולם שטעהן פערלוירען און הילפלאז און ווייסט נישט וואס דאס בעדייט, „איז דאס פאר איהם א טובה? א רעה? וואס בעדייט דער רעקרעט? די אומשמעלצונג? וואס האט ער דערפון צו געווינען, צו פערלירען?

געלד איז דאך דער אידעלסטער אפאראט אויף דער וועלט, די מאטעריאליזירונג פון דער וועלט־עשירות און דאך קען מען דעם ארגאניזם פון געלד אזוי קנאפ, אזוי ווייניג, ווי קומט דאס?

די פראנצויזישע רעוואלוציע האט געשטעלט דאס פראנצויזישע געלד־פראבלעם אויף א ריין־אריפמעטישען סיסטעם. דאס סיסטעם איז געווארען אבליגא־טאריש פאר פראנקרייך ערשט מיט פערציג יאהר שפעטער, דורך א געזעץ, פון 4. יולי 1837.

ס'איז נישט געווען גענוג פעסטצושטעלען די וואג פון די מטבעות. אויך איז ארויפגעשוואומען די פראגע פון דער פראצענט מעטאל, וואס די מינץ דארף ענטהאלטען. אין יאהר 1792 האט קלאוויער פארגעלעגט, אז מ'זאל פאבריצירען דאס געלד פון ריינעם מעטאל.

דער פארשלאג האט אין זיך געהאט א סך שוואכע זייטען: ערשטענס איז דער מעטאל גופא געווען שווער צו קריגען, און דאן רייבט זיך די מטבע גיך אויס און דאס פנים איהרס ווערט פער־ווישט, כדי דער מעטאל זאל האלטען די פיגור אדער דרוק מוז ער ווערען געמישט. גאלד און זיל־בער ווערען געמישט מיט'ן רויטען מעש, מעש איז געמישט מיט צינג.

און אזוי ווי געלד איז דער אויסערליכער רע־פרעזענטאנט פון עשירות, און די מאס פאר רייכ־קייט, דארף דער מעטאל אונטערווארפען ווערען זעהר א שטרענגער קאנטראל.

אהן רחמנות פלעגען זי דבגעהען די פראנצויזי־שע קעניגין נעגען געלד־ארבייטער, וואס האבען זיך פערזינדיגט. אין יאהר 1554 האט קעניג אנ־רי דער צווייטער פשוט געלאזט הענגען ארבייטער פון געלד און האט זיי פערשיקט אויף יאהרען לאנגער שיף־ארבייט אין די ווייטעסטע ים'ען. פאר ווי האט קיין זשום מיטלייד נישט עקזיסטירט.

* * *

די פאבריצירונג פון פראנצויזישען געלד איז געווען אנגעפיהרט דורך א „קאמיסיע פאר געלד און מעדאלען".

די קאמיסיע איז בעשטאנען פון א פרעזידענט, וועלכער איז דירעקט געווען בעשטימט פון פראנ־צויזישען קעניג און א'יסגעקליבען ס'רוב צווישען די גרעסטע וויסענשאפטלער פון לאנד. אויסער איהם, צוויי קאמיסארען פון פינאנץ־מיניסטעריום.

די קאמיסיע בעשעפטיגט זיך נישט מיט דער פאבריקאציע פון געלד, נאר מיט איהר קאנטראל. אונטער קיין פאל קען זי נישט אנפיהרען מיט דער פאבריקאציע גופא און איהר נאגען דעות.

דער געלד־מעכאניזם שטעהט אין אינגאנצען אין די הענד פון א דירעקטאר, וואס האט גענו־מען די גאנצע אונטערנעהמונג אויף זיין אייגע־נעם ריזיקא, און וועלכער האט איינגעלעגט ביי דער מלוכה א שטארקע קויציע.

אין דער צייט פון אמפיר זענען געווען א סך געלד־פאבריקלעך אין פראנקרייך. אונטער לואי פי־ליפ פיר פאבריקען: אין פאריז, רואן ליל און סטראס־בורג, פון 1835 ביז 1857 זענען געווען גאנצע זיבען.

ביסלעכווייז אבער זענען געווארען די אלע פאבריקלעך צענטראליזירט און איצט איז פערהאן איין „האטעל דע לא מאני", וואס בעשטעהט ענט־קעגען אלע קלענערע פאבריקלעך, וואס זענען געווען צוזייט און צושפרייט איבער פראנקרייך, ווי אומע־טום איז אויך דא צענטראליזאציע א וויכטיגע זאך. האטעל דע לא מאני איז דער גאנצער נערווען־סיסטעם פון דער פראנצויזישער אינדוסטריע.

פערהאן מענשען, וואס האלטען געלד אין דער האנד און געהען עס קיינמאל נישט. זיי בעטראכ־טען דאס פאר אן ארטיקעל, וואס איז זיי געגעבען געווארען אויף איין סעקונדע. באלד מעט דאס איבערגעהן צום קרעמער, שוסטער, שניידער און צו וואס בעקוקען א פרעמדע סחורה?

אויך האבען זיי בכלל נישט ליב דאס געלד, נאך ווענען די וועלט מיט איהרע אפעטיטען און שוואכ־קייטען יאגט זיך אזוי נאך. טייל מענשען זענען אבער ממש פערליבט אין דעם רייצבארען מעטאל. קוקען, און קוקען און קוויקען זיך דערמיט. בעקוקען עס איין מאל, א צווייט מאל און נאך א מאל. דער מעטאל ווארימט זיי. אט די אויפמערק־זאמע געלד־קענער האבען געוויס בעמערקט, אז יעדע פראנצויזישע מטבע טראגט אויף זיך א בוכ־שטאב. פאריז האט זיך אויסגעקליבען דעם בוכ־שטאב א. און אמאל, ווען דאס פאלק האט געוואלט אויף עמעצן זאגען, אז ס'איז א צאצקע האט עס געזאגט:

— ס'איז מארקירט מיט א א.

* * *

געלד־קאלעקציאנערען מיט עסטעטישע געשמאק קענען האבען שוין לאנג אויסגעפונען, אז דוקא וויל די מטבע געהט איבער פון האנד צו האנד וואלט מען זי נעדארפט מאכען וואס שענער און אינטע־רעסאנטער, און דעריבער ווירקען מאנאטאן און געשמאקלאז מאכען קעפ פון הערשער.

פראנקלין האט אויסגעפונען א בעסערע זאך: ער האט געוואלט, אז אויף יעדער מטבע זאל איינ־געקריצט ווערען עפעס א מוסר, א פסוק, א שפרוך פאר'ן פאלק. דאס פאלק זאל זיך בעסערען דוקא דורך געלד. די גריכען, וועלכע האבען געזוכט שעהנ־קייט אומעטום, אפילו אין פראזאאישען געלד, האבען אויף זייערע מטבעות אויסגעקריצט. צי ס'־פאסט יא, צי ס'פאסט נישט, שעהנע פרויען־קעפ, אנב, האבען זיי טאקי געהאלטען, אז א שעהנער פרויען־קאפ פאסט אומעטום, און ווי נאך אזוי גוט, ווי אויף א מטבע?

(פאריזער היינט)

טעגליך, 8.20 אווענד! ■■■ טעגליך, 8.20 אווענד!

די בעוואוסטע פיעסע אין 5 אקטען פון GABRIELA ZAPOLSKA

וואס האט דעם גרעסטען ערפאלג און וועלכע איז שוין געשפילט געווארען 16 מאל א. נ.:

„יונה פירולקעס"

(ווייטערדיגער המשך פון מלכה שווארצענקאפ)

לידלעך קאמפאזיציע פון דוד בייגעלמאן. טענץ אויפ'ן פורים־באל לויט'ן אויפטראג פון ש. דזשיגאן. דעקאראציעס־פראיעקט פון שמואל בלום. געוועהנליכע פרייזען: פון 50 גר. ביז 3 זל. פערקלענערטע פרייזען: פון 40 גר. ביז 3 זל. די נידריגסטע פרייזען: פון 30 גר. ביז 1 זל. ■ די קאסע איז אפען טעגליך פון 10 פריה ביז 9 אווענד אהן איבעררייס.

TEATR POPULARNY
Ogrodowa 18, tel. 78-00

44 וויכטיג פאר מחותנים 44
קויפט נישט קיין
מעבעל
בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל־געשעפט
44 גדאנסקא (דלוגא) 44
Ch. LAZNIK, tel. 62-56
נאר ביי מיר קענט איהר קויפען מעבעל שיין, גוט און ביליג.
44 בעמערקונג: אויך קויף איך פערשידענע מעבעל, דיוואנעס, פעלצען, נייַ־מאשינען און צאהל די העכסטע פרייזען. 44
קומט און איבערצייגט אייך!

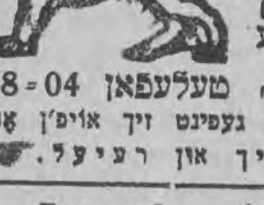

פעלץ־ווארעז
קען מען קויפען אמביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען
נאר ביי דער לאנג־יעהריגער פירמע
ל. ב. פעפער, וואסאדניא 42. טעלעפאן 04־78.
בעמערקונג: די קירזשנער־ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן ארט.
די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטליך און רעעל.

לעטשניצע פון דאקטוירים הספעציאליסטען
און ערצטליך־דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראקאווסקי	נאז האלז, אויערן קר.	10—11 5—6 7—8
ד״ר ווישאנער	[illegible]	[illegible]
ד״ר [illegible]	[illegible]	[illegible]
ד״ר [illegible]	נערווען קראנקהייטען	[illegible]
ד״ר [illegible]	קינדער־קראנקהייטען	[illegible]
ד״ר [illegible]	[illegible]	[illegible]
ד״ר [illegible]	[illegible]	[illegible]
ד״ר [illegible]	[illegible]	[illegible]
ד״ר [illegible]	רענטגען	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	ציינ־ערצט	[illegible]

א רענטגען־אינסטיטוט

די לעטשניצע איז [illegible] און ווינטער.
וויזיט אין דער שטאט.
ערצטליך־קאסמעטיש. קאבינעט

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים־ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט־קראנקהייטען
און מענער־שוואכע. אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורעאלאגי־שע און נערווען־קראנקהייטען.
קווארץ־לאמפ. עלעקטרישער הייל־קאבינעט קאסמעטיק.
— — — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — — —
פון 11 ביז 12 בייטאג און פון 2 ביז 3 נאכמיטאג
נעהמט־אן א פרוי־דאקטאר נור קינדער און פרויען.
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— — בעזונדערע וואַרטע־צימער פאר פרויען. — —
וויזיט 3 זל.

Dr. med.
W. EYCHNER
[illegible]
ווארשויער 11.
טעל. 84-72
[illegible] פון 6—8 אווענד

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 54-78,
[illegible]
[illegible] פון 4—7 אין [illegible]
צוריקגעקעהרט

ל עבער
מאשינאווע
ווערען אויסגעבייט
צו ביליגע פרייזען
ג. גארדמאן ציגעלנא 29

שפארט־געלד!
קויפט
שירמס,
שטעקענס

נור אין דער ווערקשטעל פון
ס. פייגענבוים, נאַרוטאָוויטשא 19
ווייל איהר קענט דארט קויפען מיט
25% ביליגער ווי איבעראל.
אכטונג! עס ווערען אנגענומען אלערליי רעפאראטורען און דעקונג.

LEKARZ DENTYSTA צאהן־ארצט
St. GELBERG
אבארניא 15, טעל. 31-08.
היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע ציינער און מויל־קראנקהייטען און [illegible]
[illegible] ציינער, היילט מיט ליכט־בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע ציינער
נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

פרייז 10 גראשען | # דאס לאדזער לעבען | פרייז 10 גראשען

זונטאג 6 יאנואר — כ״ד טבת תרפ״ט	
זון-אויפגאנג	7.45
זון-אונטערגאנג	3.35

דער ארבייטס-מיניסטעריום דערקלעהרט,
אז היינטיגען חודש וועלען פארקומען די וואהלען אין ראט פון דער קראנקען-קאסע.

דעם 31-טען דעצעמבער האט זיך געענדיגט די קאדענץ פון דעם ראט פון קראנקען-קאסע.

אזוי ווי קיין נייע וואהלען אין ראט זענען נישט פארגעקומען, און די מאכט האט אויך נישט פערלענגערט די קאדענץ פון אלטען ראט, האט מען ערהאלטען, אז עס וועט צולאזט ווערען די פערוואלטונג און בעשטימט ווערען א רעגירונגס-קאמיסאר.

ווילענדיג קלאהר מאכען די סיטואציע, זענען נעכטען ארויסגעפאהרען קיין ווארשא פארשטעהער פון דער קראנקען-קאסע מיט דירעקטאר סאמבארסקי בראש, כדי אפצוהאלטען א קאנפערענץ וועגען דעם ענין אין ארבייטס-מיניסטעריום.

אזוי ווי דער מיניסטער יורקעוויטש איז קראנק האט די דעלעגאציע אויפגענומען דער דירעקטאר פון קרייז-פערזיכערונגס-אמט ה׳ סיוויק, וועלכער האט דער דעלעגאציע ערקלערט, אז די וואהלען אין ראט פון קראנקען-קאסע וועלען צושריבען ווערען אין דעם לויפענדען חודש.

דאס העכסטע געריכט אנערקענט,
אז די קליינהענדלער-ביידלעך אונטערליגען דעם געזעץ וועגען לאקאטארען-שוץ.

זייט א לענגערער צייט קומט פאר א סכסוך צווישען די אינהאבער פון דער האלע אויף קאשטשעלנע די ה״ה לעווקאוויטש און וארשעווסקי מיט די סוחרים פון די האלעס. די אינהאבער האבען נישט אנערקענט אז די הענדלער און עטליכע פערציג קליינהענדלער פון די בודען אונטערליגען דעם לאקאטארען-שוץ.

ס׳זענען פארגעקומען עטליכע פראצעסען מיט איינצעלנע קליינהענדלער און די קליינהענדלער האבען די פראצעסען געוואונען.

די אינהאבער האבען דאן די פראצעסען אריבערגעטראגען אין דער צווייטער אינסטאנץ.

דאן האט דעם ענין שוין איבערגענומען דער קליינהענדלער-פעראיין (אגראדאווא 10).

אין זיין נאמען איז אויפגעטראטען דער הויצפאראזיצער ה׳ ג. וואלמאן, און אויך אין דער צווייטער אינסטאנץ האבען די קליינהענדלער געוואונען דעם פראצעס. אזוי ווי אבער, איצט, אפילו זענען די אינהאבער געבליבען אונצופרידען, איז דער פראצעס אריבער אין העכסטען געריכט און אויך דאס העכסטע געריכט האט בעשטעטיגט דעם אורטייל פון די ערשטע צוויי אינסטאנצען.

א דורכזוך איז געראטעוועט געווארען די עקזיסטענץ פון א 300 קליינהענדלער-פאמיליעס.

אינטערעסאנט איז, אז בשעתו האט אויך דער מאגיסטראט זיך געשטעלט אויפ׳ן שטאנדפונקט פון די אינהאבער, און האט געפאדערט ביי די האלע-הענדלער אויף זגערושער 8 נייע פריזען. אבער ווען ער האט פערשפילט אין ביידע הינע אינסטאנצען איז ער שוין ווייטער נישט געגאנגען.

דער אורטייל פונ׳ם העכסטען געריכט האט א וויכטיגע פרינציפיעלע בעדייטונג.

די א״י-דעלעגאציע פון „קרן קימת״ קומט היינט קיין לאדז
קבלת פנים ביי דער באהן.- פייערליכע אקאדעמיע אין פילהארמאניע.-קרייז קאנפערענץ פון קרן קימת.

היינט 11 א זייגער פארמיטאג קומען אן קיין לאדז ד ימיטגלידער פון דער ארץ-ישראל-דעלעגאציע פון קרן-קימת: דער העברעאישער דיכטער און שריפטשטעלער נתן ביסטריצקי, מיטגליד פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט. און פיהרער פון דער א״י-דיגער ארבייטערשאפט; אברהם הארצפעלד, און ה׳ מ. אורחי (דער מיטגליד פון דער רעליגיעזע הרב קוק וועלט שוין אין לאדז פון פרייטאג אן). אויף דער פאבריק-באהנהויף וועלען די חשובע געסט אפווארטען די מיטגלידער פון דער היגער קרן-קימת קאמיטעט און פארשטעהער פון די ציוניסטישע גרופירונגען און יוגענד-ארגאניזאציעס.

1 א זייגער מיטאג וועט אין קרן קימת-ביורא פארקומען א פרעסע-קאנפערענץ מיט דער בעטייליגונג פון דער ארץ-ישראל -דעלעגאציע.

אין צוזאמענהאנג מיט דער ערעפנונג פון דער קרייז-קאנפערענץ צו וועלכער עס זענען איינגעלאדען געווארען פארשטעהער פון 70 שטעט פון לאדזער קרייז וועט היינט 4 א זייגער נאכמיטאג פארקומען א גראנדיעזע אקאדעמיע אין פילהארמאניע-זאל מיט דער בעטייליגונג פון די מיטגלידער פון דער ארץ-ישראל-דעלעגאציע. צו דער אקאדעמיע זענען איינגעלאדען געווארען פארשטעהער פון די פערשידענע ציוניסטישע גרופירונגען, געזעלשאפטליכע און קולטורעלע אינסטיטוציעס. די איבעריגע איינטריטס-קארטען צו דעם פייערליכען מיטינג זענען צו בעקומען אין ביורא פון קרן-קימת (צעגעלניאנא 4).

היינט, 8 א זייגער אין אווענד וועט דער מיטגליד פון דער ארץ-ישראל-דעלעגאציע הרב רב קוק פון עפולה האלטען א רעדע אין דער שוהל „באר מרים״, אויף נאוואזארזשעווסקא 18.

נעכטען שבת פריה צום ראשנען איז הרב קוק איינגעלאדען געווארען אין האהלינער שוהל, וואו ער האט געהאלטען נאך קריאת התורה, א רעדע וועגען דער בעדייטונג פון קרן קימת אינ׳ם אויפבוי הערק פון ארץ-ישראל.

—:0:—

מאגיסטראט נעהמט אן וועגען וועגען פערזענליכע דאקומענטען

לויט דער פעראָרדנונג פון אינערן-מיניסטעריום האט דער מאגיסטראט פון ט 1 טען יאנואר איבערגענומען דאס ארויסגעבען פערזענליכע דאקומענטען.

דאס אינערן-מיניסטעריום, וועלענדיג איינפיהרען אן איינהייטליכען טיפ פון די דאקומענטען, האט איבערגענומען דאס דרוקען די בלאנקעטען, און האט זיי נאך נישט צוגעשיקט דעם היגען מאגיסטראט. דער מעלדונגס-אמט גיט נאך דעריבער נישט ארויס קיין דאקומענטען, נאר נעמט נאר אן וועגען און וועט זיי אנהויבען ארויסגעבען ווען ס׳וועלען אנקומען די בלאנקעטען.

כדי צו בעקומען א פערזענליכען דאקומענט, דארף דער פעטענט צושטעלען א מעטריקע, אדער אן אויסציג פון די בעפעלקערונגס-ביכער. די דאזיגע דאקומענטען קענען אויפ׳ן פערלאנג פונ׳ם פעטענט איהם צוריקגעגעבען ווערען. אויב דער פעטענט שטעלט צו אן אויסצוג פון די בעפעלקערונגס ביכער, קען ער בעקומען א בעשטעטיגונג על, וואס ווילען, אז ט׳זאל בעצייכענט ווערען זייער קוואליפיקאציע, דארפען צושטעלען ענטשפרעכענדע דאקומענטען, אדער בעשטעטיגונגען.

די בעזונדערע צייכענס וועגען אויסזעהן פונ׳ם פעטענט, פילט אויס דער פעטענט גופא און דער בעאמטער קאנטראלירט נאר נאך, צי עס שטימט. די אידענטישקייט פון דער פערזאן וועט דער מעלדונגס-אמט פעסטשטעלען אויפ׳ן גרונד פון א לעגיטימאציע מיט א פאטאגראפיע, אדער אויפ׳ן סמך פון א בעשייניגונג פון דער אנשטאלט, וואו דער פעטענט איז בעשעפטיגט. די דאזיגע בעשייניגונג ווערט געמאכט אויף דער צווייטער זייט פון דער פאטאגראפיע.

ביים פערלאנגען א פערזענליכען דאקומענט דארף מען צושטעלען 2 פאטאגראפיעס 4–5 צענטימעטער גרויס אהן א היטעל.

פאר׳ן פערזענליכען דאקומענט ווערט גענומען 60 גר. (קאסטען פון די דרוק-זאכען). דער דאקומענט גופא ווערט ארויסגעגעבען אומזיסט.

אקליין שטעטעל טושין,
אין ס׳זענען דארט אפגעטון געווארען גרויסע שווינדעלייען.

(ב) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האט א דעלעגאציע פון טושין מיט׳ן דעפיטאט שטשערקאווסקי בראש בעזוכט דעם וואיעוואדע יאשטשאלט און בעקלאגט זיך אויף א רייהע מיסברויכען, וועלכע עס זענען דארט בעגאנגען די מאגיסטראט מיטגלידער און איניגע ראטמענער מיט׳ן בורמיסטרז דאמאוויטש בראש ביים פערקויפען די פלעצער.

אין צוזאמענהאנג מיט די רעוועלאציעס איז פארגעקומען א בעראטונג צווישען וואיעוואדע מיטן וויצע וואיעוואדע לעוויצקי, שעף קאזלאווסקי און סטאראסטע פון לאדזער פוויאט, כדי אנצונעהמען א שטעלונג אין דער פראגע.

צוליב דעם, וואס די בעוויזען, וועלכע עס האט צוגעשטעלט די דעלעגאציע אונטערשיידען זיך פון די אויספיהרונגען, צו וועלכע עס איז אין דער פראגע געקומען בשעתו די קאנטראל-קאמיסיע און די פראקוראטור, איז בעשלאסען געווארען פארצולעגען דעם דעפוטאט שטשערקאווסקי, ער זאל זיינע פארווארפען געגען דער טושינער מאכט צושטעלען שריפטליך.

א ח״ק, דעם פיהרט זיך בעזונדערס אן אויספארשונג וועגען טושין אויפ׳ן אויפטראג פונ׳ם אינערן-מיניסטעריום.

מען ווארפט דעם טושינער מאגיסטראט פאר, אז עס זענען דארטען איבערגעמאכט געווארען אלע קאסע און בוכהאלטעריע-ביכער, אז עס זענען בענאנגען געווארען מיסברויכען אויך ביי די שטעטישע ארבייטען, ביים ברוקירען די גאסען א.ד.ג.

עס איז כדאי צו בעמערקען, אז די אקטען, וועגען פאר קויפטע פלעצער, וועלכע האבען זיך געפונען אין בעזיץ פון די לאדזער בירגער זענען דורכ׳ן טושינער מאגיסטראט צוריק אפגעקויפט געווארען פאר א סך העכערע פרייזען אבי צו פערוויכטען אלע שפורען פון דעם פערקויף.

דרוקזאכען און פארמולארען
וואס זענען נויטיג, לויט׳ן אינדוסטריע-געזעץ.

(—) די וואיעוואדזשטווע טיילט מיט, אז אלע דרוק זאכען און פארמולארען וואס זענען נויטיג לויט׳ן אינדוסטריע-געזעץ, וועלען ארויסגעגעבען די אינטערעסאנטען אומזיסט. די בעשייניגונגען, וועלכע ווערען ארויסגעגעבען אין צוזאמענהאנג מיט׳ן דאזיגען געזעץ, דארפען בעצאהלט ווערען מיט שטעמפעל-שטייער.

קיין שום אנדערע אפצאהלען ווערען נישט גענומען.

אי געפאהרען, אי גערעדט.
מ׳זיצט אין באהן, און מ׳טעלעפאנירט אהיים.

ווי מיר דערוויסען זיך, וועט אין די נאהענטסטע טעג געמאכט ווערען פראבעס אויף די באהנען מיט אנ׳ערפינדונג, דורך וועלכער מ׳וואלט געקענט טעלעפאנירען פון לויפענדע באהנען.

דער צוג איז בעת׳ן געהען פערבונדען מיט דער טעלעפאן-נעץ און יעדער פאסאזשיר קען טעלעפאנירען וואוהין ער וויל.

די נייע ערפינדונג האט ערפינדען א פאלאק.

יום-טוב אינדערוואכען
עס איז איהם פרעהליך, שיסט ער „נא וויוואט״.

(וו) נעכטען אין אווענד זענען די דורכגעהער פון דאקאטשינער גאס איבערגעשראקען געווארען פון א שיסעריי.

די פערבייגעהער האבען זיך בעהאלטען אין די טויערען, מ׳האט פערהאקט די געשעפטען.

שפעטער האט זיך ארויסגעשטעלט אז א שכור׳ער זעלנער האט געשאסען אין דער לופט.

א פאליציאנט האט ביים שכור׳ן ארויסגעצויגען דעם רעוואלווער און אפגעפיהרט דעם שכור׳ן אין קאמיסאריאט. דארט איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז ס׳איז אנ׳עלטערער שערגאוויעק פון דער גרעניץ וואך, מאריאן זאקזעווסקי. ער איז ארעסטירט געווארען.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען.

(2) ג. אנטאניעוויטש (פאביאניצקא 50) ק. באנדזשינסקי (פיעטר-קאווער 164) וו. סאקאלעוויטש (פשיאזד 19) ר. רעמבעלינסקי (אנדזשעיא 28) י. זונדעלעוויטש (פיעטריקאווער 25) קאספערקעוויטש (זגערזשער 24) ס. טראקאווסקי (בזשעזשינער 56).

העברעאישע אווענד-קורסען
ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

צוליב דעם, וואס לעצטענס מעלדען זיך פסדר נייע שילער אויף די העברעאישע אווענד-קורסען האט דער קולטור-רעסארט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע בעשלאסען צו עפנען אין די נאהענטסטע טעג א נייע גרופע פאר אנפאנגער פון דער העברעאישער שפראך. איינשרייבונגען אין דער גרופע ווערען שוין אנגענומען אין ציוניסטישען ביורא.

נדבה.

רחל ר. איז מנדב צו איהר אפפאהרען 7.50 פאר׳ן יתומים הויז זגערזשער 40, און 7,50 פאר׳ן זקנים-הויז. אפצונעהמען אין אדם.

Kalia
PERFUM MYDŁO-WODA KOLOŃSKA
F.&S. Stempniewicz, Poznań

Dr. med. St. Heinrich
POMORSKA 10, TEL. 47-67
ספעצ. פון אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
בעהאנדלונג מיט קווארץ-לאמפען-שטראהלען
עהמט אן פון 2–3 נאכמ. און פון 4–7 אווענד.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
פעטריקאווער 10, טעל. 31-86
נעהמט אן פון 8–9½ פריה און פון 3½–4½ נאכמ.

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אויערן, נאז, האלז- און לונגען-קראנקהייטען
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-61
פארמיטאגס פון 9–12, נאכמ. פון 6–7. נעהמט אויך אן ... פון 10–11

Dr. med. STUPEL
.12 Szkolna 12.
ספעציאליסט פאר הויט-, האר און ווענערישע קראנקהייטען
... לייט און רעה, רענטגען-שטראהלען
... ליכט, עלעקטריזאציע.
נעהמט אן פון 6 ביז 9 אין אווענד.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87
ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע. אלע ארט צעליטען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעהמט אן פון 8–10 פריה, 12–2 נ.מ. און פון 4–8 אוו.

אויס מיט דער נאכט-ארבייט אין די פאבריקען.

פאר עובר זיין אויף דער פעראָרדנונג וועט מען שטרענג בעשטראפט ווערען.

דעם 1-טען יאנואר איז אריין אין קראפט די פעראָרדנונג, וועלכע פערווערט אינגאנצען די נאכט-ארבייט אין אלע אינדוסטריע-ווארשטאטען אין לאדז און אין לאָדזער קרייז.

די נאכט-ארבייט אין די טעקסטיל-פאבריקען אין לאדז און אין לאָדזער קרייז איז דורך דער פעראָרדנונג אינגאנצען אָפגעשאפט געוואָרען.

די לאָדזער אינדוסטריעלער ווענדען זיך מיט פערשידענע בקשות, מען זאל זיי ערלויבען צו ארבייטען ביינאכט. די אלע בקשות בלייבען אָבער אָהן ענטפער.

אויב עס געפינען זיך איצט אין לאדז זאַרשטאכע, וואו עס ווערט נאך געארבייט ביינאכט, איז עס נישט לעגאל און געגען די פארשריפטען פון מיניסטעריום.

די ארבייטס-אינספעקטאָרען וועלען זיך אינטערעסירען מיט דער פראגע. עס וועלען אָדורכגעפיהרט ווערען קאָנטראָלען און די שולדיגע וואָס וועלען זיין געגען די פארשריפטען, וועלען שטרענג בעשטראָפט ווערען.

די קאָנטראָלירען די פאבריקען זענען אויך בערופען די פאליציי.

א הויז האלט ביי׳ם איינפאלען

פיהרט מען בעצייטענס איבער די לאקאטארן אין א ווינטער-באראק

(מ) די פרעסע-אָפטיילונג ביים מאגיסטראט טיילט מיט: צוליב דעם, וואָס די בוי-אינספעקציע האָט פעסטגעשטעלט, אז דאָס הויז אויף׳ן באלוטער פלאץ דראָהט איינצופאלען, האָבען זיך די לאָקאטאָרען פונ׳ם הויז געמוזט ארויסציהען.

כדי צו פערוויכערען די עקסמיטירטע א דאך איבער׳ן קאָפּ, אויף דער צייט, וואָס עס וועט דויערן דער רעמאָנט, האָט דער מאגיסטראט געדונגען ביי דער פירמע „קאָטעבע" א באראק אויף דער קאנסטאנטינער שאָסיי. דער באראק איז צוגעפאסט געוואָרען, אז מען זאל דאָרט קענען וויינטער וואוינען.

פרייטאג האָבען זיך די לאָקאטאָרען איבערגעצויגען אין באראק אויף די לאסט-אויטאָמאָבילען פון מאגיסטראט.

א קראנקען לאָקאטאָר האָט די געזונדהייטס-אָפטיילונג איבערגעפיהרט אין שטעטישען זאמעל-פונקט.

די אלע קלאגען, אז די לאָקאטאָרען האָבען געשטעלט א ווידערשטאנד, און זיך נישט געוואָלט אריבערציהען אין די באראקען זענען פאלש.

לטובת שילער און ארבייטער.

נאָרמאליזירונג פון דער טראמוויי-בעוועגונג אין די פריהמארגען-שעה׳ן.

אין שול-קוראטאָריום איז פאָרגעקומען א קאָנפערענץ מיט פאָרשטעהער פון מאגיסטראט און פון די שטעטישע טראמוואַיען, וועגען ענדערען די שעה׳ן ווען ס׳הויבען זיך אן די לעקציעס אין די שולען, כדי מ׳זאל קענען אין די פריה-שעה׳ן פערלייכטערען די טראמוואַי-בעוועגונג און אויך פערהיטען פון אומגליקס-פאלען, וועלכע פאסירען מיט די שול-קינדער, צוליב דעם, וואָס די טראמוואַיען זענען אין די פריה-שעה׳ן איבערפולט.

ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען, אז פון מאנטאג אָן וועלען זיך די לימודים אין די פאלקסשולען אָנהויבען 8,15 פריה און אין די מיטעל-שולען — האַלב 9.

דער מאגיסטראט וועט אויך אָפּהאלטען א קאָנפערענץ מיט די אינדוסטריעלער, כדי איינצושטעלען אַזעלכע ארבייטס-שעה׳ן, אז די טראמוואַי-בעוועגונג זאל נאָרמאליזירט ווערען און די ארבייטער זאלען קענען פאָהרען מיט׳ן טראמוואַי און נישט צופיל איבערלאַסטעטע וואַגאָנען.

א מעשה מיט 2 אויטאס, 1 טראמוויי און א צובראכענעם פענסטער.

פרייטאג פאַרנאַכט איז אויף פיעטריקאווער 111 פאָרגעקומען פאלגענדער פאָרפאל:

אין דער ריכטונג צום באלוטער מארק איז געפאָהרען פאראלעל דער טראַמוואַי נומער 7 און אַן אויטאָ. אין א געוויסען מאָמענט האָט דער א׳יטאָ איבערגעיאָגט דעם טראַמוואַי און געוואָלט אריבערפאָהרען אויף דער צווייטער זייט.

פונקט אין דעם מאָמענט, איז אָבער פון דער דער צווייטער זייט אויך אָנגעפאָהרען אַן אויטאָ. כדי אויסצומיידען א צוזאַמענשטויס מיט׳ן טראַמוואַי, אדער מיט׳ן אויטאָ, האָט דער שאָפער אַזוי האַסטיג פערקעהרט זיין מאשין, אַז ער איז מיט׳ן גאַנצען זאַמפּעט ארויפגעפאָהרען אויפ׳ן טראָטואַר און אריינגעפאָהרען אין דעם שויפענסטער פון דעם גאַלאַנטעריע-געשעפט פון ה׳ פעפער.

אויף דער גאַס איז ענטשטאַנען א טומעל, בעת וועלכען דער שאָפער האָט זיך דערווייל אָפּגעטראָגען איבערלאָזענדיג די טאַקסובקע אין שויפענסטער.

דעם אויטאָ האָט מען פונ׳ם פענסטער אַרויסגעצויגען און מיט דעם געלט-געוואָרענעם שאָפער האָט זיך פעראינטערעסירט די פּאָליציי.

„מאכערס" ביי׳ם צולעגען שטייערן אויף ראטעס זענען נישט נויטיג.

(מ) די פרעסע-ביוראָ ביים מאגיסטראט טיילט מיט:

צו שטייער-צאָהלער מיט פערלעגענע שטייערן ווענדען זיך אָפט פערזאָנען מיט א פּראָפּאָזיציע, פאַר א געוויסער בעפרייאונג, אויסצופועלן דאָס פונאַנדערלעגען דעם שטייער אויף ראַטעס און פערהאַלטען די ליציטאַציע.

דער מאגיסטראט טיילט דעריבער מיט, אז קיינער פון די מאגיסטראט-בעאַמטע האָט נישט קיין רעכט צו פערמיטלען אין שטייער-ענינים. און אז אין נויטיגע פאַלען רעקווירט וועגען הנחות בלויז די ליטונג פון שטייער-אַמט. (פרייהייטס פלאַץ 2).

די אלע פּראָפּאָזיציעס וועגען דעריבער מיט נאָרנישט בעגרינדעט און דינען נאָר אויף אויסצונאַרען געלד.

ביי דער געלעגענהייט דערמאָהנט דער מאגיסטראט, אז אין פאַל, אויב דער שטייער-צאָהלער וועט נישט אָפּהיטען א טערמין פון די בעשטימטע ביים פונאַנדערלעגען אויף ראַטעס, וועלען די הנחות תבטל ווערען און ס׳וועט איינגעמאָהנט ווערען דער גאַנצער פערלעגענער שטייער מיט א מאָל.

14, 15, 16 יאָהר...

פערשוואונדען געווארען 3 פיעטריקאווער גימנאזיסטקעס.

(ח) פיעטראָקאָוו איז איצט געוואָרען די שטאָט פון סענסאַציעס.

עס איז נאָך פריש די סענסאַציע פון דעם פּאָליטישען מאָרד אין מאגיסטראט, און די גאַנצע שטאָט קאָכט שוין ווידער מיט א פרישער סענסאַציע.

עהערנעכטען אין דער פריה זענען פון דער היים ארויסגעגאַנגען 3 מיידלעך פון 14, 15 און 16 יאָהר, שילערינס פון דעם דאָרטיגען פּריוואַט-גימנאַזיום און טעכטער פון דאָרטיגע אָנגעזעהענע עלטערען, און זענען צוריק אַהיים נישט געקומען.

די עלטערען האָבען זיי אַרומגעזוכט אומעטום ביי אלע קרובים, אָבער פון די קינדער איז קיין שפור נישטאָ. מען האָט מיטגעטיילט דער פּאָליציי, וועלכע פערנעהמט זיך אויך מעהר ענערגיש מיט דער אויספאָרשונג, אָבער אויך אָהן ערפאָלג.

אין שטאָט קאָכט. מען מיינט, אַז די מיידלעך זענען געפאַלען אלס קרבנות פון פרויען-הענדלער; עס קורסירען אויך קלאַנגען, אַז די קינדער האָבען בעקומען פון זייערע עלטערען געלד איינ־צוצאָהלען אין גימנאַזיום און זיי זענען מיט דעם געלד אַוועק „אין דער וועלט". זוכען גליק און פּאַסירונגען.

דערווייל רעדט מען אין דער גאַנצער שטאָט וועגען די דריי פערפאַלענע קינדער.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם געהיימנישפולען נעלם ווערען פון די דריי יוגענטליכע פיעטראָקאָווער מיידלעך, ווערען מיר געוואויר, אַז אין וואַרשע זענען לעצטענס אויך פערנאָטירט געוואָרען 15 פאַלען פון געהיימנישפולען נעלם-ווערען פון מיידלעך פון 13 ביז 16 יאָהר.

כאָטש לעצטענס זענען אין וואַרשע ליקווידירט געוואָרען עטליכע באַנדעס פון פרויען-הענדלער, איז עס אָבער מעגליך, אַז אויפ׳ן אָרט פון די ליקווידירטע זענען אויפגעשטאַנען נייע באַנדעס מיט פרישע כּוחות. די מאַכט פערנעהמט זיך מיט קלאָר מאַכען דעם ענין.

„אררט" זאַכאַדניאַ 43

יודישער קאַמער-טעאַטער — לייטונג: מ. בראָדערזאָן.

היינט 2 פאָרשטעלונגען: אָנהויב 7.45 (פאָפּולערע פרייזען) און 10 אין אָוועגד

„לאטקעס"

1) אובערטור | 2) נאַקטורען | 3) קאַפּעלייש | 4) באַלעבאָטיש | 5) קיילע-ביילע | 6) מורינו אליבאַבאַ | 7) וואַסער-טרעגער | 8) לאַטקעס | 9) ווייב און געליבטע | 10) ס׳יודישע געסעל

טעקסטען פון משה בראָדערזאָן, משה נאַדיר, אהרן צייטלין און ב. קאָוונער. מוזיק: דוד ביינעלמאַן און י. בוים.

די קאַסע איז אָפען טעגליך פון 6 אוו., שבת פון 1.30 ביז 5 נאָכמ. און פון 7 אָוועגד.

מיטוואך, ד. 9. יאנואר 1929, ווערט אין זאַל פון „אררט", זאַכאַדניאַ 43 פאָרקומען

א ווארט-קאָנצערט

פון בערימטען ארטיסט-רעציטאַטאָר

הערץ גראָסבארט

אָנהויב פונקט 9 אַ זייגער אין אָוועגד.

אַן אָנפאַל פון באַנדיטען אויף דער סטאַציע יאַקטאָראָוו.

(פ) די לאָדזער איינוואוינער אלעקסאַנדער סקאַלע מיט זיין פרוי יאַדוויגא און זייער בעקאַנטען לעאָן פּאַוולאַק האָבען זיך אויסגעקליבען געשעפטליך קיין זשיראַרדאָוו דורך קאַליושקי.

על-פי טעות האָבען זיי זיך ארויסגעזעצט אויף דער סטאַציע יאַקטאָראָוו, און בעשלאָסען דאָרט צו וואַרטען אויף א צווייטען צוג.

פלוצים זענען צו זיי צוגעקומען דריי אומבעקאַנטע, צווישען זיי איין זעלנער, און געפאָדערט מען זאָל זיי ארויסגעבען דאָס געלד. איינער פון די דריי אָנפאַלער האָט בשעת מעשה אָנגעכאַפּט די פרוי יאַדוויגא און זי אָנגעהויבען שלעפּען אין פעלד אריין — דער מאַן האָט זיך אָפּגעשטעלט און גענומען שיצען זיין פרוי. דער אָנפאַלער האָט ארויסגעכאַפּט ביים זעלנער דעם באַגנעט און דורכגעשטאָכען סקאַליען דעם האַלז.

אויף די געשרייען פון די בעפאַלענע איז אָנגעלאָפען די באַהן-דינערשאַפט און דער פּאָליציי-וועכטער.

די באַנדיטען האָבען שוין בעוויזען צו ענטלויפען.

מען האָט דעם שווער פערוואונדעטען סקאַלע אָפּגעפיהרט אין גאַהנסטען שפּיטאָל.

די פּאָליציי האָט אונטערגענומען אַן אונטערזוכונג, וואָס האָט איינגעבראַכט די געוואונשענע רעזולטאַטען: עס האָט זיך איינגעגעבען די באַנדיטען צו ארעסטירען. דאָס זענען געווען די דער פּאָליציי שוין בעקאַנטע הערוגים וואַשניאַק וואַצלאַוו אָרלאָווסקי און דער זעלנער פון פּליה-באַטאַליאָן מאַרען יאַן וואַזשניאַק. אלע דריי האָט מען פערקאָוועטע אין קייטען אָפּגעשיקט צו דער דיספּאָזיציע פון דער געריכטס-מאַכט.

מעדיצינישע הילף פאַר אָרימע און אַרבייטסלאָזע.

בעראַטונגס-שטעלען אַנשטאָט אַמבולאַטאָריעס.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נייער פּעראָרדנונג פון מלוכה-פּרעזידענט, וועגען הייל-אַנשטאַלטען וואָס געהט איצט אריין אין קראַפט, האָט דער מאַגיסטראַט בעשלאָסען די איצטיגע שטעטישע אַמבולאַטאָריעס איבעראַנדערשען אויף אַלגעמיינע בעראַטונגס-שטעלען. די ערשטע בעראַטונגס-שטעל וועט זיך געפינען אויפ׳ן באַלוטער-מאַרק, די צווייטע — אויף סובאַלסקאַ 1.

אויף די בעראַטונגס-שטעלען וועלען די קראַנקע געטאָרשט ווערען, זיי וועט ערטיילט ווערען מעדיצינישע הילף, געמאַכט ווערען קליינע אָפּעראַציעס א.א.וו. די מעדיצינישע הילף וועט ערטיילט ווערען נאָר אויפ׳ן אָרט.

פון דער הילף אויף די בעראַטונגס-שטעלען וועלען קענען געניסען: אָרימע, אַרבעטסלאָזע מיט בעשייניגונגען פון אַרבעטסלאָזען-אַמט און די, וואָס האָבען פערלוירען דאָס רעכט צו בעניסען פון דער קראַנקען-קאַסע. פאַר די קראַנקע וועט אויך אַרויסגעגעבען ווערען אומזיסטע מעדיצינען אין די שטעטישע אַפּטייקען.

באַנדיטען-אָנפאַל אין אַלעקסאַנדער.

אַלעקסאַנדער, 5 (טעלעפאָניש פון אונזער כ-ער-קאָרעספּאָנדענט). די באַנדיטען-אָנפאַלען ביי אונז אין שטאָט הערען נישט אויף.

דאָנערשטאָג ביינאַכט איז פאָרגעקומען אַן אָנפאַל, וואָס האָט אויפגערודערט די גאַנצע שטאָט. דער היגער פאַבריקאַנט גוטערמאַן פאָהרט אַרוים יעדען דאָנערשטאָג קיין וואַרשאַ, כדי זיך דאָרט אָפּצורעכנען מיט זיינע קונים.

לעצטענס האָט ער בעמערקט, אַז מ׳שפּירט איהם נאָך און ער האָט דעריבער געבעטען זיינע בני-בית, אַז מ׳זאָל איהם ביינאַכט אָפּוואַרטען ביים טראַמוואַי.

היינטיגען דאָנערשטאָג, אַרום 11 אַ זייגער ביינאַכט, ווען ער איז צוריקגעקומען קיין אַלעקסאַנדער און איז אַראָפּ פון טראַמוואַי, האָט ער בעמערקט ווי עפּיס אומבעקאַנטע געהען איהם נאָך. ער האָט זיך געאיילט געהן אַ היים (וואַרשאַווסקי 32). ווען ער איז שוין געווען האַרט ביי זיינע פענסטער, זענען די צוויי אומבעקאַנטע צו איהם צוגעלאָפען, אָנגעכאַפּט איהם ביי די קלאַפּעס, און כדי איהם צו פערבלענדען בעלויכטען איהם דאָס געזיכט מיט אַן עלעקטריש לאַמפּעל. די באַנדיטען האָבען צוגעשטעלט אַ רעוואָלווער צום קאָפּ פון ה׳ גוטערמאַן און געפאָדערט, ער זאָל זיי אָפּגעבען דאָס געלט, וואָס ער האָט ביי זיך. גוטערמאַן איז פאַר שרעק ועפאַלען אויפ׳ן פענסטער פון זיין וואוינונג. די היימישע זענען אַרויסגעלאָפען און די באַנדיטען זענען אַנטלאָפען.

גוטערמאַן ליגט איצט קראַנק פאַר שרעק.

Dr. med.

J. MANDELBAUM

Zawadzka 16a, tel. 27-52

ספּעציאַליסט פאַר אינערליכע און נערווען-קראַנקהייטען.

נעהמט אָן טעגליך פון 5 ביז 7 אָוועגד.

אל תשליכנו לעת זקנה,

דער אַלטער האָט דוקא געוואָלט אַרבייטען...

ערהרגעכטען אין דער פריה האָט מען אויף דער באַהנליניע צווישען פּראַוואַטשע און קאָלעטש געפונען אַ שרעקליך צעהרגעטען קערפּער. די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז דאָס האָט זיך אַרונטערגעוואָרפען אונטערן צוג, כדי צו בעגעהן זעלבסטמאָרד דער 70-יעהריגער וואַכאַריוש פלימא, דער סעקרעטאַר פון פריהענס-געריכט אין היעלון.

דער זעלבסטמערדער איז פון דעצעמבער אָן בעפרייט געוואָרען פון זיין אַמט און איבערגעגאַנגען אויף עמעריטור.

דאָס געצוואונגענע לייריג-געהן האָט אַזוי דער-שלאָגען געווירקט אויף דעם אַלטען, אַז ער האָט בעשלאָסען צו בעגעהן זעלבסטמאָרד.

משוגע'נער הונד צוביסט עטליכע מענשען.

זאָרגונג פאַר אינהאַבער פון הינט.

פרייטאָג האָט אַ כלאָנדזשענדער הונט צובי-סען עטליכע פּערזאָן.

ער איז געכאַפּט דורך קילינסקי, פּאַמאָרסקע פריהייטס-פּלאַץ און פּיעטריקאָווער.

אויף פּיעטריקאָווער 15, אין הויף, איז ער דורך אַ פּאָליציאַנט דערשאָסען געוואָרען.

דריי פּערזאָן, וועלכע זענען צובּיסען געוואָרען האָבען זיך שוין געווענדעט צו דער געזונדהייטס-אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט און זיי וועלען געהיילט ווערען.

דער וועטערינאַרען-אַמט האָט פעראָרדענט, אַז הינט, וואָס וועלען זיך בעווייזען אָהן נאַמאָרדניקעס (מויל-שלעסער) זאָלען געכאַפּט און דערשאָסען ווערען.

אונאָפּהענגיג דערפון וועלען די בעזיצער פון אַזעלכע הינט בעשטראָפט ווערען ביז 6 וואָכען אַרעסט און מיט אַ געלד-שטראָף ביז 1000 זל.

געשטאָכען אין מיטען גאַס.

פרייטאָג-צו-נאַכטס זענען דעם טראַמוואַי-קאָנ-דוקטאָר יוזעף באָרעצקי (אויף סקלאַדאָווע גאַס) בעפאַלען דריי פּערזאָן, וועלכע האָבען איהם מיט אַ מעסער דערלאַנגט עטליכע וואונדען אין האַלז און אין קאָפּ, צוליב דער פינסטערניש, האָט זיך די באַנדיטען איינגעגעבען צו ענטלויפען.

דעם פערוואונדעטען באָרעצקי האָט די פּאָ-גאָטאָוויע אָפּגעפיהרט אין שפּיטאַל. די פּאָליציי זוכט די אָנפאַלער.

און נאכאַמאָל--מעסער-שטעכער

(—) אין קרייז-געריכט איז נעכטען פאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען דריי באַלוטער שקצים, וועלכע זענען אין דער נאַכט פון 3-טען אויפ'ן 4-טען סעפּטעמבער אויף דער זגערזשער גאַס אָנגעפאַ-לען אויף דעם 23-יעהריגען קאַרל קעלער און מיט מעסערס איהם אַזוי צושטאָכען, אַז ער איז אין עטליכע שעה אַרום אין שפּיטאָל געשטאָרבען.

דאָס געריכט האָט פערמשפּט די בעשולדיג-טע: דעם 21-יעהריגען יוזעף באַרקאָווסקי און 23-יעהריגען הענריק טיזשיק צו פינף יאָהר שווערע טורמע און פערלירען אַלע רעכט.

דעם בעשולדיגטען וויצענטי באַקאַלאַוש, האָט דאָס געריכט צוליב מאַנגעל אין בעווייזען זיין שולד — פריי געשפּראָכען.

פערברענט געוואָרען אַ פרוי.

די שרפה איז ענטשטאַנען פון אַנ-אונטערצינדונג.

(2) אין פאָרשטאָט פון קאַליש, פּיסקאַזשעוו, איז נעכטען אויסגעבראָכען אַ גרויסע שרפה. צו-ליב דעם, וואָס דאָס הויז איז געווען אַ הילצערנס, האָט דאָס פייער זיך שנעל פערשפּרייט. צווישען די לאָקאַטאָרען איז ענטשטאַנען אַ פּאַניק.

ווען די שרפה איז איינגעלאָשען געוואָרען [illegible] אויף [illegible] די 45 יעהריגע [illegible] מ'איז חושד אַז די שרפה איז ענטשטאַנען פון אַן אונטערצינדונג.

פערשטענדיגונג צווישען יודישע ספּאָרט-פעראיינען.

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, פיהרען זיך ביי אונז אין שטאָט זייט אַ געוויסער צייט, אינטערהאַנדלונגען צווישען די היגע ספּאָרט פער-איינען, וועגען שאַפען אַ קערפּערשאַפט, וואָס זיין ציל זאָל זיין נישט צו דערלאָזען צו קיין אַנטאַ-גאָניזמען צווישען די יודישע ספּאָרט-פעראיינען, רעפּרעזענטירען ביי דער מאַכט וועגען מאַטעריע-לע אונטערשטיצונגען א.ד.גל.

נעכטען שבת, איז פאָרגעקומען אַ ווייטער-דיגע קאָנפערענץ. צו דער קאָנפערענץ זענען גע-קומען דעלעגאַטען פון „הכח", „שמשון" און „קדימה". „בר-כוכבא" האָט שריפטליך געמעלדעט, אַז זי קאָן נישט צו דער קאָנפערענץ קומען, צו-ליב דעם רעאָרגאַניזירונג פונ'ם פעראיין.

נאָך אַ דיסקוסיע איז געלונגען צו גרינדען אַזאַ קערפּערשאַפט.

צו דער אָרגאַניזאַציע האָבען זיך אָנגעשלאָ-סען „הכח", „חשמונאי", „שמשון" און „קדימה".

א.

פערסמ'ט דורך גאַז

(2) אויף פּיעטרקאָווער 115 איז פער'סמ'ט געוואָרען דורך גאַז די 14 יעהריגע סטאַניסלאַווא ליסאָווסקאַ.

התחלת הספר-פייערונג

היינט, זונטאָג, קומט פאָר אין בערלינער זאַל אַ גראַנדיעזע התחלת-הספר-פייערונג פון דער חברה „מנורת המאור". אין דער פייערונג וועלען אַנטייל-נעהמען אייניגע ר בנים פון לאָדז.

שול-אויסשטעלונג.

היינט, האַלב איינס אַ זייגער בייטאָג, וועט אין לאָקאַל פון דער פאָלקס שול אויפ'ן נאָמען פון פּילסודסקי (זאַגאַיניקאָווע 54) פאָרקומען די ער-עפנונג פון דער אויסשטעלונג פון די שילער אין די שטעטישע פאָלקס-שולען, מיטעל-שולען און לעהרער סעמינאַרען פון דער לאָדז ר וואָיעוואָדז-שאַפט.

די אויסשטעלונג וועט זיין אָפען יעדען טאָג פון 9 פריה ביז 8 אין אָוונט ביז'ן 20 יאַנואַר ה.י.

בעת דער אויסשטעלונג וועלען פאָרקומען פאָרלעזונגען, קאָנצערטען, גימנאַסטישע איבונגען קינדער-פאָרשטעלונגען א.א.וו.

הער'ז גראָסבאַרט

האָט מיטוואָך אַ וואָרט-קאָנצערט אין „אַרט".

נאָך דעם ערשטען וואָרט-קאָנצערט פון דעם בעריהמטען ביהנע-קינסטלער הערק גראָסבאַרט, וואָס איז נישט לאַנג פאָרגעקומען מיט אַ ריזיגען ערפאָלג אין „פילהאַרמאָניע" אָרדענט איין דער „אַרט" זיין צווייטען קאָנצערט.

דער צווייגער קאָנצערט פון גראָסבאַרט, וואָס וועט פאָרקומען היינטיגען מיטוואָך ווערט ערוואַרט מיט אומגעדולד פון זיינע פיל פערעהרער און ס מפּאַטיקער.

הערען גראָסבאַרט'ן — דאָס איז אַ זעלטענער נחת-רוח, און ס איז גאָר קיין ספק נישט, אַז דער ערפאָלג איז אַ געזיכערטער.

„קאַסינאָ"

מיט אַנ'אויסערגעוועהנליכען ערפאָלג ווערט אין קינא „קאַסינאָ" דעמאָנסטרירט די הערליכע עפּאָפּעע „וואָלגאַ, וואָלגאַ". רעזשי פון בעריהמ-טען טורזשאַנסקי, שעפער פון „צאַרישען קור ער". דאָס בילד האָט דעם שטאַרקסטען בייפאַל. יעדער סעאַנס איז פול געפּאַקט און די געזאַנגען ווערען שטאַרק אַפּלאָדירט און אָפּטמאָל ביסירט. אַלע לאָדזער קינא-בעזוכער וועלען זיכער נישט אַדורכ-[illegible] פּראַכטפולען בילד מיט דער הערליכער מוזיקאַלישער אילוסטראַציע, וועלכע ווערט אויסגעפיהרט אונטער דער לייטונג פון בעקאַנטען דיריגענט ל. קאַנסער.

תחית המתים.

(ענדע פון דער 4-טע זייט).

גענען פערשטעלערען זייערע רעכט. אויף וויפיל דאָס איז גוטינ, וועלען דאָס טון יודישע אָרגאַניזאַציעס אין איינצעלנע לענדער. „דער אַליאַנס איזראַעליט", דער „רוסאישע פּאָרעין קאָמיטע", דער „אַמעריקאַ-נישע-יודישער קאָמיטעט". דאָס זענען די אמת'ע פריינט און פערטיידיגער פון די יודען פון מזרח אייראָפּע. זייער טעטיגקייט איז נוצליך. דער „ראַט צו פערטיידיגען יודישע מינדערהייטען", וואָס איז גע-שאַפען געוואָרען אין ציריך אויפ'ן אָרט פונ'ם „קאָ-מיטעט פון די יודישע דעלעגאַציעס" איז, פערקערט, אַ קערפּערשאַפט, וואָס איז פון קיינעם נישט בעפול-מעכטיגט און וואָס פיהרט אַנ'אומפּעראַנטוואָרט-ליכע נאַציאָנאַליסטישע פּאָליטיק. אַנ'אַלטער גענגע-נער פונ'ם ציוניזם, האָט ה' סליאָזבערג איך דאָס מאָל נישט פערגעסען אָפּצורעכענען זיך מיט די ציוניסטען, וועלכע ווילען פּראָפּאַגאַנדירען די יודישע פּאָליטיק און וועלכע טאָרען איינגענטליך זיך אין אַזעלכע זאַכען נישט מישען. זיי מוזען פאָהרען קיין ארץ-ישראל. דאָרט איז זייער פּלאַץ, און אין גלות אַנגעלעגנהייטען זאָלען זיי זיך בעסער נישט מישען. און אין ציריך זענען כמעט אַלע געווען ציוניסטען.

די אומגעוועהנליך שאַרפע אַרויסטרעטונג פון ה' סליאָזבערג איז זעלבסטפערשטענדליך נישט גע-בליבען אָהן אַ-ענטפער. עס וואָלט צו-לאַנג געווען צו רעפערירען דאָ וועגען אַלץ, וואָס איז געזאָגט גע-וואָרען פון די אָפּאָנענטען פון ה' סליאָזבערג, צווי-שען וועלכע איך וועל אָנרופען אויסער זעלבסט-פערשטענדליך ה' מאָצקין, — די ה"ה יעפרויקין, קריינין, גאָלדשטיין, ניוויטש און אַנדערע. דער לייט-מאָטיוו פון זייערע אַרויסטרעטונגען פערדינט אָ-בער אונטערשטראָכען צו ווערען. נישט אַריינלאָ-זענדיג זיך אין לאַנגע פּרינציפּיעלע דיסקוסיעס, מיט ה' סליאָזבערג, וועגען אַלגעמיינע און שוין פון לאַנג-אָן בעקאַנטע פּראָבלעמען וועגען רעליגיע, נאַציע א.א.וו. האָבען די איניציאַטאָרען פון דער פעראַמ-לונג און זייערע אָנהענגער געזאָגט איינס: דאָס, וואָס אונטערשיידעט אונז פון אייער קאָנצעפּציע פון יודישער פּאָליטיק, איז אונזער אויפפאַסונג פון דעם בעגריף יודישע פּאָליטיק, פאַר די הערען פון דעם פּאַריזער „אַליאַנס איזראַעליט". פאַר לוסיען וואָלף, פאַר לואי מאַרשאַל זענען די מזרח יודען, וועמענס אינטערעסען זיי ווילען פערטיידי-גען, נישט מעהר ווי אָביעקטען פון דער פּאָליטיק, „אונזערע אָרימע אומגליקליכע ברידער" פאַר וועלכע מען מוז זאָרגען. נישט פערגעסענדיג ווי גאָר, צי זענען זיי מסכים מיט די שריט, וועלכע זייערע אַפּוטרופּסים נעהמען אָן. קיין איינציגע פון די אָרגאַניזאַציעס אין לאָנדאָן, פּאַריז אָדער ניו-יאָרק, וועלכע ה' סליאָזבערג האָט אַזוי היים פער-טיידיגט, האָט קיין מאָל געזוכט פאַר נויטיג אַריינצונעהמען אין זיך די בערעכטיגטע פער-טרעטער פון דער יודישער בעפעלקערונג פון מזרח אייראָפּע אָדער לעטלאַנד. מען האָט גאָר נישט געפרעגט די יודישע רעפּרעזענטאַנטען פון די לאַנדער, צי זענען זיי צופרידען מיט די שריט פון די ה"ה לוסיען וואָלף אָדער לואי מאַרשאַל. די איינ-פלוסרייכע יודען פון לאָנדאָן און פּאַריז אינגאַרי-רען אינגאַנצען די לעגיטימע פאָרשטעהער פון די יודישע מאַסען און די פּאַרלאַמענטען. זיי טוען אַל קווי זיי פערשטעהען. זיי זענען צו גרויס ביי זיך, כדי צו קאָנפערירען מיט די יודישע רעפּ-רעזענטאַנטען.

דאָס מזרח-אייראָפּעאישע יודענטום האָט אָ-בער שוין פון לאַנג אויפגעהערט און וויל און קען מעהר נישט בלייבען אַן אָביעקט פון פּאָליטיק. עס איז אַליין געוואָרען אַ פאַקטאָר אין פּאָליטישען לע-בען פון יעדען לאַנד. און אין זייער קאַמף פאַר רעכט ווילען די מזרח-אייראָפּעאישע יודען נישט האָ-בען איבער זיך קיין פּאָליטישע אַפּוטרופּסים. זיי ווילען צוזאַמענאַרבייטען מיט זייערע מזרח-אייראָ-פּעאישע ברידער, — אָבער ווי גלייכע מיט גלייכע. און אָט אויף דעם פּרינציפּ איז טאַקע אויפגע-בויט געוואָרען דער אין ציריך-געשאַפענער „ראַט פאַר די רעכט פון די יודישע מינדערהייטען". און ציריך זענען צו אַמענגעקומען אָדער פערטרעטען גע-ווען כמעט אַלע יודישע רעפּוטאַטען און פּאַרלאַמענטאַרע פון פּוילען, לעטלאַנד און ליטע. וואָס זענען גע-וועהלט געוואָרען אויף יודישע ליסטעס מיט יודישע שטימען פערטרעטען פון יודישע קהלות, פון דער יודישע געזעלשאַפט צו העלפען דעם פעלקערבונד, דאָס איז נישט קיין אַבּסאָלוט דעמאָקראַטישע, נישט קיין פערטרעטערשאַפט פון די יודישע מאַסען. אָ-בער דאָס זענען די איינציגע רעאַל-עקזיסטירענדע געוועהלטע יודישע פאָרשטעהער. קיין אַנדערע זע-נען נישטאָ. און זיי האָבען אויסגעקליבען דעם „ראַט פאַר פערטיידיגען יודישע מינדערהייטען", איהם גע-געבען די נויטיגע פולמאַכטען. איהם פערטרויט די פערטיידיגונג פון די יודישע אינטערעסען.

דאָס איז דער ענטשיידענדער פאַקט. און דער פאַקט, וואָס די מעהרהייט פון די יודישע רעפּ-רעזענטאַנטען איז ציוניסטיש, איז גערוים קיין גרונט נישט דערצו, כדי צו פסלען זייער בערעכטיגונג און זייער רעכט צו רעדען אין נאָמען פון די יודישע מאַסען. די יודען האָבען פריי געוועהלט ציוניסטען פאַר זייערע פאָרשטעהער, און הגם ה' סליאָזבערג וויל אַלע יודען פערשיקען קיין ארץ-ישראל, און פטור ווערען פון זיי אין דער גלות-פּאָליטיק, האָ-בען די יודישע מאַסען וועגען דעם אַנ'אַנדער מיינונג און וועהלען ציוניסטען אין פּאַרלאַמענטען און סיימען. דאָס איז זייער רעכט און אויב דאָס געפעלט נישט די פּאַריזער אָדער לאָנדאָנער אַפּוטרופּסים, — טאָ זאָלען זיי זיך צופּאַסען צום ווילען פון די יודען און נישט פערקעהרט.

דאָס איז געווען דער לייט-מאָטיוו פון די רע-דנער. עס איז אַפילו אַביסעל מאָדנע געווען צו אַר-גומענטירען וועגען אַזעלכע עלעמענטאַרע פראַגען און בעווייזען אמת'ען, וואָס זענען ביי די אַנדערע פעלקער שוין אַריינגעגאַנגען אין די שול-ביכער. אָ-בער די דאָזיגע אַרבייט האָט נעמיוס געטון ווערען, אויף וויפיל אַזעלכע אַלטפרענקישע פאָרשטעלונגען זענען נאָך נישט ענטגילטיג אויפגעגעבען געוואָרען אין אַרכיוו, אויף וויפיל אַלטע, פערדינטע כלל-טוער פערטיידיגען זיי נאָך,— מוז די אַטמאָספערע איינמאָל פאַר אַלעמאָל אָפּגערייניגט ווערען. און דאָס איז געטון געוואָרען גרינטליך און מיט ער-פאָלג. ה' סליאָזבערג איז געבליבען פולקאָם איזאָ-לירט מיט זיין שטאַנדפּונקט. נאָך די דעבאַטען זענען אַריינגעטראָגען געוואָרען צוויי פאָרשלאָגען: ה' גייטיטש האָט פאָרגעלייגט צו גרינדען אַ קאָמיטעט פון רוסישע יודען, וואָס זאָלען מיטאַרבייטען מיט דעם „ראַט פאַר יודישע מינדערהייטען". ה' סליאָז-בערג האָט, פערקעהרט, געמאַכט אַ פאָרשלאָג צו שאַפען אַ גאָר אומאָפּהענגיגע אָרגאַניזאַציע, וואָס זאָל הייסען „פעראייניגונג פון רוסיש-יודישע עמי-גראַנטען אויף צו קעמפען מיט'ן אַנטיסעמיטיזם". די דאָזיגע פעראייניגונג זאָל גאָר נישט צו טון האָ-בען מיט'ן ציריכער „ראַט". די ערשטע רעזאָלוציע איז אָנגענומען געוואָרען איינשטימיג, פאַר דער לעצטער האָט געשטימט נאָר ה' סליאָזבערג אַליין...

דער קאַמף אַלס אַזעלכער איז אָבער דערמיט ווייט נישט פערענדיגט. ה' סליאָזבערג איז גאָר נישט אַזוי איזאָלירט, ווי דאָס האָט געקענט שיי-נען אויף דער פעראַמלונג. ער דריקט אויס די מיינונג און שטימונגען פון בעדייטענדע און איינ-פלוסרייכע קרייזען פון פראַנצויזישען, ענגלישען און אַמעריקאַנישען יודענטום. וועלכע זענען זעלבסט-פערשטענדליך צופרידען דערמיט, וואָס זיי האָבען [illegible]

דער בעקאַנטער רעכטס-קענער
י. אינפעלד
וואוינט איצט אויף פּעטריקאָווער 31.
שפּרעכשטונדען טעגליך פון 5—8.
בעגינט אויך אונטער דורכצופיהרען אין בוררים-געריכטען די שווערסטע סכסוכים צווישען שותפים און לויט די פערפליכטענדע געזעצען.

SUZY VERNON i LILIAN HALL DAVIS
היינט און פאלגענדע טעג! 2 עקראַן-שטערנס
אין דער מעכטיגער דראַמע פון ליבע און אָפּפערונג
„איך יאָך פון זינד"
אָרקעסטער אונטער לייט. פון ה' מ. לירויער. אויפ'ן 1 טען סעאַנס וועגען אַלע פּלעצער צו 50 גר. און 1 זל. אָנהויב 4 און 4 זייגער נאָכם. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

קינא-טעאַטער
PALACE
Piotrkowska 108.

CZARY
מאָנטאָג, דינסטאָג און מיטוואָך ספּעציעלע
פאָרשטעלונגען פאַר קינדער
עס ווערט דעמאָנסטרירט
„דער קעניג פון די דזשונגלים"
לויט דער ערצעהלונג פון R.Kippling
אָנהויב 2 אַ זייגער נאָכמיטאָג.
אַלע פּלעצער זענען צו 50 גראָשען.

LUNA | **LUNA**

היינט מאָנומענטאַלע פּרעמיערע!

„פּאָטער!"... (OJCZE!..)

(קאַפּיטאַן SORRELL און זיין זוהן).

די שענסטע סימפאָניע פון עקראַן פון דער „גרויסע פון די גרויסע עקראַן-שטערנס" פון דער פּראָדוקציע — — **Unites Artists**

מעכטיגסטע טראַגעדיע פון אַ מענשליך האַרץ, פּאַסירונגען פון אַן אומגליקליכען פאָטער, וועלכער האָט איבער אַלעס אין דער וועלט געליבט זיין זוהן. שרעקליך בילדער פון צוזאַמענשטויס פון דער נאָך־מלחמה־דיגער גענעראַציע, וואָס אָנערקענט נור דעם אימפּעט פון וואָהנזין, טענץ און פאַרוויילונג.

— אין די הויפּט ראָלען **Lius Wolheim** — אונפערגעסליכער שעפער פון דער ראָל בילבי אין פילם „שטורם" **H.B.Warner** אונפערגעסליכער שעפער פון דער ראָל אַלס כריסטוס אין „**Rról Królów**" ווי אויך **Anna Q. Nilson, Alice Joyce, Carmel Meyers, Mary Nolan**

אויסגעצייכענטע מוזיקאַלישע אילוסטראַציע, אויסגעפ. פון אַ גרויסען סימפאָנישען אָרקעסטער אונטער דער דירעקציע פון טעאַדאָר רידער. :—: אָנהויב 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 12 פאַרמיטאָג. לעצטער סעאַנס 10 אָוו. פּרייזען אויפ'ן ערשטען סעאַנס פון 1 זל. שבת און זונטאָג פון 12—3 נאָכמ. זענען די פּרייזען צו 50 גר. און 1 זל.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, 1-go stycznia do poniedziałku, dnia 7 stycznia 1929 r. wł.
Program noworoczny!
Dramat w 10 aktach
SERCE
(MAŁA ANETA)
W roli głównej: MARY PICKFORD.
Następny program:
Miasta miljona poległych (verdun).

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקה. באַהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע.
5 אַנדזשעיאַ איז איבערגעצויגען אויף
קאָנפ. פון 8—10 פריה און פון 5—9 אָוונט. באַזונדערע וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

וואָרנונג!
דערמיט וואָרען איך קונים ניט צו נעהמען קיין וועקסלען מיט ושירעס פון ה' ווינדאַר בושיסקי, וואָכאָדניאַ 25 וויל איך בין פאַר די וועקסלען ניט פאַראַנטוואָרטליך.
ל. בושיסקי, וואָכאַדניאַ 25.

מעבאַל. שלאָסעריי און שווייסעריי
J. REDER
ŁÓDŹ, Konstantynowska 11.
(Róg Zachodniej)
כ'נעהם אָן אַלערליי שלאָסעריי-אַרבייטען ביליגע פּרייזען און מיט פּינקטליכער אויספיהרונג.
פּריוואַט-וואוינונג: גדאַנסקאַ 20.

Dr. Różaner
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע.
DZIELNA 9 (Narutowicza), tel. 28-98.
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8, פרויען פון 3—4.
וואַרטע זאַל פאַר פרויען.

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע
מאַגיסטער נ. שאַץ
פּעטריקאָווער 37, 2. סט. פּראָנט.
אַנאַליזען פון קאַל, אורין, בלוט א. א. וו.
אורין-אַנאַליז — 4 זל.

Dr. med. A. Uryson
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעציעל מאַגען, דאַרם און לעבער-קראַנקהייטען
קאָנסטאַנטינער 20, טעל. 35-85
נעמט אָן פון 3 ביז 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

Magistrat m. Łodzi

niniejszem ogłasza, że zgodnie z § 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 czerwca 1924 roku (Dz. Ustaw z dnia 21. VI. 1924 r. No. 51) i stosownie do § 53 rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 28 czerwca 1926 roku (Dz. Ustaw z dnia 29. VII. 1926 r. No. 75)

PRELIMINARZ BUDŻETOWY
na okres od 1. IV. 1929 r. do 31. III. 1930 r.

wszystkich Wydziałów i Instytucji Magistratu m. Łodzi wyłożony zostanie do publicznej wiadomości od dnia 7 stycznia 1929 roku na przeciąg dni siedmiu w sali posiedzeń Magistratu Pl. Wolności 14, I piętro, gdzie może być przeglądany przez płatników danin komunalnych celem spostrzeżeń i zarzutów.

Łódź, dnia 5 stycznia 1929 roku.

(—) Dr. E. WIELIŃSKI
Wiceprezydent.

3606

8-klas. GIMNAZJUM MĘSKIE
z prawami gimnazjów państwowych
L. Szakina w Łodzi
18 PIOTRKOWSKA 18
עס ווערען אָנגענומען איינשרייבונגען פון נייע שילער.
די עקזאַמענס הויבען זיך אָן ד. 8-טען יאַנואַר
די קאַנצעלאַריע איז אָפען טעגליך פון 10 ביז 1 נאָכמ.

פענסטער= און אינספעקטען-גלאָז
צו גינסטיגע פּרייזען און אין אַלע סאָרטען.
אָרנאַמענט-גלאָז, קאַטעדראַל, רוי, גדראַטעוועט, מילך און טיגעל-גלאָז, גאַראַנטירטער גלאָז-קיט.
דיאַמענטלעך צו שניידען גלאָז
אינ- און אויסלענדישע עמפּעהלט
T. Hanelt Materjały Budowlane i Szkło
Łódź, ul. Pusta 15/17, tel. 34-53.
Rok założenia 1896 r.

יעטוועדער יודישע פאַמיליע מוז אַבאָנירען אויפ'ן יאָהר 1929 דעם איינציגען יודישען זשורנאַל
פאַר היגיענע און מעדיצין
„פּאָלקס-געזונד"
(7-טער יאָהרגאַנג). אויסגאַבע „טאָז"—„אָזע", רעד. ד"ר צמח שאַבאַד (ווילנע)
פּרייז: אַ יאָהר — 6 גילדען; אַ $1/2$ יאָהר — 3 גילדען; אַ $1/4$ יאָהר—1.50 גילדען.
אַדרעס: „פאָלקס=געזונד", ווילנע, פּאָסט-קעסטעל 69, פּ. ק. אָ. 80.604
טיכטיגע און רעיעלע אַגענטען ווערען געפאָדערט איבעראַל!
אין יאָהר 1929 וועלען זיך דרוקען אַ רייה וויכטיגע אַרטיקלען וועגען פלעגע און ערציהונג פון קינדער, וועגען היגיענע פון דער פרוי, וועגען פראַגען פון געשלעכטס-לעבען א. אַ.
וויכטיגע פּרעמיעס! עצות אומזיסט! וויכטיגע פּרעמיעס!

מאָטאָרען פון האַלבע פערדע קראַפט
1 פּאָזאָוו צו שפּולמאַשינען, קרייצמאַשינען און אַנדערע קליינע מאַשינען עמפּעהלט פון לאַגער
Przedsiębiorstwo Elektrotechniczne
„OHM" Piotrk. 82, tel. 60-34
מאָנטירונג אין פּראָווינץ פון 2 טאָג.

שוין די העכסטע צייט איינצוקויפען
(HACELE) האַצעלעס
פון דער באַקאַנטער מאַרקע **„UŁAN"**
— עמפּפעהלט פון סקלאַד —
„ELIBOR" Sp. Akc. Handl.-Przem.
Ł. J. BORKOWSKI, ŁÓDŹ
Kilińskiego 70, tel. 84.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
בושעזשינער 11, טעלעפאָן 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָווענד.

ד"ר האָלינסקי גינעקאָלאָגיע, פרויען קר.	4—3
ד"ר קערשנער קינדער קראַנקהייטען	11-9 4½-3
ד"ר שיפמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	1—11
ד"ר לובינסקי הויט און געשלעכטס-קר.	1½—12½
ד"ר שמידגעלד האַלז און נאָזען קר.	2—1
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקהייטען	½—12½
ד"ר קליאַסטבערג כירורגישע קראַנקה.	2—1
ד"ר בערנשטיין פרויען און געבורטס-הילף	4—3

ראַדיאָגראַפיע, שטראַהל-באַהאַנדלונג ווי שטעלען א. א. וו. ...
געגען שקאַרלאַטין.
דענטיסט זקי סטאַראָפּאָלסקאַ
אָפען 10—1 3—6
קינסטליכע ציין, קראָנען, פּלאָמבען א. ז. וו.
די לעטשניצע איז אויך שבת און זונטאָג.

אַגוטע בשורה
פאַר אַלע ליבהאָבער פון שעהנע יודישע פאָלקס-מעשיות און לעגענדעס.
די טויזענדער לעזער פון בעליבטען פאָלקס-שרייבער אלתר איזנשלאַס געדענקען גאַנץ גוט ווי זיינע הערציגע ערצעהלונגען פון אַלטען יודישען לעבען, מעשיות פון גוטע יודישע מידות, רחמנות, סבלנות, יושר און הילף.
און די אַלע אויסגעצייכענטע, בעח'נט'ע יודישע פאָלקס-מעשיות און לעגענדעס וועלען איינגעבונדען בעשווייזען אויפ'ן ביכער-מאַרק.
עס ווערען אַרויסגעגעבען 16 בענדלעך
מיט 3 אָדער 4 מעשיות.
יעדעס ביכעל וועט קאָסטען 25 גר.
אויב איהר ווילט האָבען אַ גאַנצע זאַמלונג, קויפט יעדעס ביכעל. יעדעס ביכעל איז אַ גאַנצע זאַך. אויב איהר וועט זאַמלען די ביכלעך, וועט איהר דערנאָך האָבען אַ שעהן גרויס בוך.
אינפאָרמאַציעס צו בעקומען ביי די יורשים פון **א. איזענשלאַס**, לאָדז, פּאָלודניאָוואַ 11, אין הויף, לינקס, 3-טער שטאָק, אין דער לייה-ביבליאָטעק.

אַבאָנעמענט-פּרייז: ... פון טאָג 15 גר. ... 7 ... 20 גר. ... 40 ... 4 ... 60 ... 7 ... 15 ... 10 גר. ...
אַנאָנסען-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. ...

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.